تصوير ابو عبد الرحمن الكردي

منتدى إقرأ الثقافي
www.iqra.ahlamontada.com

دیوانی مەزلوم

سەید ئەحمەدی شێخ محمدی بەنا بەرزنجەیی

چاپی یەکەم
سلێمانی - ٢٠٠٥

حکومەتی هەرێمی کوردستان
وەزارەتی رۆشنبیری
بەڕێوەبەرێتیی گشتیی چاپ و بڵاوکردنەوە
زنجیرە (٣١٤)

دیوانی مەزلوم

سەید ئەحمەدی شێخ محەممەدی بەنا بەرزنجەیی

ئامادەکردن و پێداچوونەوەو پێشەکی
ئومێد کاکەڕەش

چاپی یەکەم — ٢٠٠٥

دیوانی مەزڵوم

ناوی نووسەر: سەید ئەحمەدی شێخ محەممەدی بەنا بەرزنجەیی
بابەت: شیعر
ئامادەکردنی: ئومێد کاکەڕەش
چاپی یەکەم: سلێمانی — ٢٠٠٥
کۆمپیوتەرو دیزاین: مەهدی ئەحمەد
چاپ: چاپخانەی کارۆ
تیراژ: ١٠٠٠ دانە
ژمارەی سپاردنی (١٢٥)ی ساڵی (٢٠٠٥)ی وەزارەتی رۆشنبیری پێدراوە.

www.roshnbiri . org

پێشەکی

(مەزلوم)ی شاعیر یەکێکە لەو شاعیرانە کە لە تەمەنێکی زوودا ماڵئاوایی لێکردین و لەگەڵ چاولێکنانیدا دیوانەکەی پێچرایەوەو دەنگ و رەنگی نەما[1].

دەتوانین بڵێین ئەم شاعیرەمان شاعیرێکی کوردپەروەرو نیشتمانپەرست بووە، خۆشی و بەختەوەریی نەتەوەکەی بەلاوە زۆر گرنگ بووە، ئاوات و خواستی ئازادی و رزگاریی گەل و خاکەکەی بووە لە دەست ئیمپریالیزم و زۆردار:

رەبی، مووسایەك بنێرە قەومی کورد گشت یەك بخا
یا دەلیلێ تۆ عەتاکە، بۆ کوردە هەژارەکەت
خۆ رەزامەندین ئیلاهی، دەربچێ با رۆح و جان
با نەمێنین و رزگار بین گشت لە دەست رۆژگارەکەت

بێگومان چاوکردنەوەی رۆڵەکانی گەل و هوشیارکردنەوەیان بەهۆی زانست و زانیارییە تا لە کاروانی گەلان دوا نەکەون و بە هیواو ئاواتی خۆیان بگەن، لە زۆربەی هۆنراوەکانیدا هانای بۆ لای خوێندن بردووە کە چەکی گۆڕانکاریی سەردەمە و هەموو ئاوات و نیازێك دەهێنێتە دی:

خەوی غەفڵەت تا بەکەی وا نۆبەتی هۆشیارییە
نۆبەتی عیلم و فنون و نۆبەیی بێدارییە
لەم زەمانە دەردی جاهیل، هەر بە دانا کارییە
دەردی جاهیل بێ دەواو سەعب و سەخت و سارییە

تەنانەت هەر لەو روانگەیەوە ئاورێك لە ئافرەتان دەداتەوەو دەیەوێت ئەو نەریتە کۆنە لە ناودا نەهێڵێت کە بواریان نەدەدا بە کچان بخوێنن و ئەم لە کچەکەی خۆیەوە دەست پێدەکات:

من کچە کوردێکم هوشیار
پوختەو خاوێن و نازدار

[1] کاك فریدون کریم قادر باسێکی لەسەر شاعیر نووسیوە لە گۆڤاری بەیان، ژمارە ١٤٦، ئاب، ١٩٨٨.

ئەچـــمە مەکتـــەب ئـــەخوێنم
رەگـــــی نـــــەزان دەردێـــــنم
کـــە خوێنـــدنم کـــرد تـــەواو
ئـــەبم بـــە کچـــێکی ناســـراو

پاشان جوانیو دیمەنی خاکی کوردستانی رەنگین بۆتـە هـەوێنی هۆنراوەکانیو بە کامێرای هەستبزوێنی دیمەن بە دیمەنی ئەو کەژو کێـوو کۆسارانەی گرتـووە کـە مرۆڤ ناتوانێ چاویان لێبتروکێنێو بۆ ساتێ بەجێیان بهێڵێ:

تۆزی خاکی کوردستانە، سـورمەیە بـۆ چـاوی کـورد
وردە بەردت چەشنی گەوهەر، پووشـەکانت یاسـەمین
ئـاوی سـافی چـەشمەکانو شـەوقی بـەفری کێوەکـان
هارەهـارِی نـەهرەکانت، میسـلی فیردەوسـی بـەرین
هەر زەمانێ تۆ کە پۆشیت بـەرگی سـەوزی نەوبـەهار
دێنـە سـەیرانت بـە جـارێ، چـەند جـوانی نـازەنین

(شێخ سەلام)ی شاعیر لەگەڵ شاخی (ملەکەوە) کەوتـە گفتوگۆ بـۆ هەڵڕشـتنی ئەو داخو ناسۆرەی کە لە دڵیدا پەنگی خواردبوو لە داخی ناکۆکیو ناتەبایی قـەومی کورد، (مـەزلوم) بـە هـەمان هەسـتو سۆزەوە روو دەکاتـە چـیای (کورەکاژاو)و بـەو هەنسكو داخەوە بەسەرهاتی رووخاندنی کۆماری کوردستانی لێدەپرسێت:

ئێســتاکە بۆچــی، مــاتو شــێواوی؟
بۆچی حـەزینو زەرد هەڵگـەراوی؟

✯ ✯ ✯

وەقتێ کە بیستم رۆژی رەشـی کـورد
هاتمــە جــەمبوش هــەتا شــەقم بــرد
کــردم بــە ســەرما خــاکی بــێ شمــار
یەخــەی خــۆم درِی لــە ســەرتابەخوار

شاعیر لەگەڵ دەوروبەرەکەیدا ژیاوەو ژیانی گولەمەرگی بەسەر بردووە، هانای بۆ (کەرە)کەی بردووە کە پێش ئەم زۆر شاعیر باسیان کردووەو ژیانی رۆژانەیان لەگەڵدا بەسەر بردووە بۆ بژێوی ژیانیان، ئەوەتە بە کەرەکەی دەڵێت:

مایەی نۆماڵیم کەرێکی دێز بوو
چاپوكو وریا گەلێ بەهێز بوو
هەر بەناو کەر بوو رێگەو رەفتار خۆش
عەقڵی زیاتر بوو لە بەعزێ بێهۆش

ئەو داخو ناسۆرەی ژیانی دەگەڕێتەوە بۆ دنیاو چەرخی سەردەمەکەی کە زۆربەی شاعیران هاواریان لە دەست کردووەو نارەزاییان دەربڕیووە بەرامبەر بەو ژیانە کە تێیدان، ئەم شاعیرەشمان لەو هەستە پەنگخواردووە روو دەکاتە چەرخی چەپگەردی گەردوونو دەڵێت:

ئاگرت تێچێ جیهان، رەبی گەردنت شکێ بۆ کردەوەت
تۆی مەنبەعی فیسقو فەساد، تۆی ئالەتی زوڵمو قەتڵ
شاخی بەرزت رەبی دەربێ، بە دەم سزاو نەگبەتەوە
تەختو بەختت سەرنگون بێ، تا قیامەت بی خەجەڵ

رەنگە (خەوبینین بە شەیتانەوە) بۆ تامو چێژی کارە سێکسییەکە بێتو زۆر شاعیری پێش ئەم خەوەیان دیوەو مەبەستەکەیان پێکاوە.. خەوی شاعیر جیهانی تۆڵەسەندنەوەیەو ئاواتەخوازە هەموو شەوێ شەیتان بێتە خەوی:

یاخوا سەد خێری وەها بێتە رێم
کە دوژمنی خۆم هەر بۆ خۆم بیگێم
ئەلحەمدولیلا لە رۆژی مەیدان
چەند زەربەی کاریم بە دوژمن گەیان

ئەگەر شەیتان خۆی کردبێت بەو کچە شۆخو شەنگەو لە ژوانی شاعیردا شەوی بەسەر بردبێت، رۆژانە چەندەها کیژی چاومەستو گۆنا بێگەرد بە بەردەمیدا گوزەر دەکەنو دڵە شەیداکەی شاعیر دەخەنە جۆشو بەهرەی هۆنراوەی پێدەبەخشن:

ئـــەزانم نـــەرمو نـــازکو تـــەڕی
بە خشلی جوانی پۆشتەو بەفەڕی
ڕەنگینی دەلێی گولـە شەستپەڕی
پێم نالێی بۆچی لیمـان بـە شـەڕی
یا جوابـێ بـدە یـان چـاو هەلهێنـە

ئەگەرچی زۆربەی هۆنراوەکانی لەسەر ڕێبازی هۆنراوەی کلاسیکەو ئاوێتـەی کردەوە بە هۆنراوەی سەردەمەکەی کە شاعیران (قانعو سەلام) پـەیڕەویان کـردووە، بە وشەی نوێ هەستە پەنگخواردووەکەی نێـو دڵو دەروونـی دەربڕیـوەو خـەلکی بـە سانایی لە هۆنراوەکانی دەگەن، بەکارهێنانی هەندێ وشەی گرانو عەرەبی تـەنها بـۆ سەلیقە شیعرییەکەی دەگەڕێتەوە کە لـەو سـەردەمەدا بـاو بـووەو ئـەم نەیویستووە خـۆی لـێ لابـدا. کـە توانـای بـەدەری زالبـووەو جێگۆڕکێی بـەو وشـانە کـردووە کـە ئەمەش بەهرەی شاعیر زیـاتر دەردەخات، بەداخـەوە تەمـەنی کورتی شـاعیر بـواری نەدا کە بەرهەمی زۆری ئـەو ڕازە پەنهانـەی دلیمـان بـۆ ئاشکرا بکاتو باشـتر خـۆی لەگەل بەرهەمە نوێکاندا بگونجێنێت:

گەرچـی مـن عاسـیو خەجالـەت بـارم
ڕوو زەردو مـەحجوب زۆر شـەرمەزارم
لـە مـولکی تـۆدام هـەر لـەوێ ئـەمرم
بـە ڕووی ڕەشـەوە دیوانـت ئـەگرم
خوایـە بـە جـاهی شـاهی بـوراق سـوار
خۆشبە لـە جـورمی (مـەزلوم)ی هـەژار

ئومێد کاکەڕەش

ژیان و بەسەرهاتی شاعیر

(مـەزلوم) نازنـاوی (سـەید ئەحمـەد)ی کـوڕی (سـەید محەمـەد)ی بەنایـە[1]، لـە بنەچەی شێخەکانی بەرزنجەیە (شێخ عیساو شێخ موسا).

لە ساڵی ١٩١٦ لە بەرزنجە لەدایك بووە، لەگەڵ لەدایکبوونیدا دایکی کۆچی دوایی دەکاتو ئەو منداڵە حەوت ڕۆژ تەمەنە لە دنیای پـڕ چەرمەسەریدا بێ نـازی دایك دەمێنێتەوە، بەهۆی نەنکییەوە (دایکی باوکی) گەورە دەکرێو نازی دەدرێتێ.

لـە تەمـەنی شـەش سـاڵیدا دەچـێتە قوتابخانـەو پـاش چـەند سـاڵێك وازی لێـدەهێنێو دەچـێتە حـوجرە لـە بەرزنجـە، لای مامۆسـتا (حـاجی شـێخ ئەحمـەد) خوێندوویەتی، پاشان ڕوو دەکاتە شاری سلێمانیو دەچێتە مزگەوتی هەمزە ئاغا لای مامۆسـتا (مـەلا محەمـەدی کـوردی) دەسـت دەکـات بـە خوێنـدنو پاشـان دەچـێتە مزگەوتی (بـن تەبـەقی هـەرمن)و لای مامۆستا (مـەلا ڕەحیمـی پـەرخی) تـا عیلمـی سەرف[2] دەخوێنێو لە دوای ئەوە واز لە خوێندن دەهێنێ.

لە پاش تەمەنی چواردە ساڵی بۆ بژیوی ژیانی خۆی دەسـتی داوەتـە کەسابەتو بازرگانیی کوتاڵو وردەواڵە فرۆشـتنو دەسـتگێری، لەگـەڵ دۆسـتێکی (شـێخ ساڵح)ی کارژاوی زۆربەی دێهاتـەکانی ناوچـەی شارەزوورو قـەرەداغو بەرزنجـە گـەڕاونو لـەو ماوەیەدا دەستمایەیەکی باشی پێکەوە ناوەو دوکانێکی لە بەرزنجە داناوەو دەکەوێتە سەر کەسابەتی خۆی بە دوکانداری.

هـەر ئـەو دوکانـە دەبێتـە قەلەندەرخانـەو جێگـای پیـاوانی ڕۆشـنبیری ئـەو سەردەمەو هاتوچۆی شاعیرانو ئەدەبدۆستانو سیاسەتمەدارانو گـەورەپیاوانی مـیری کـە ئـاڵوگۆڕی باسـی ئـەدەبیو ڕۆژگـاری تێـدا دەکـرا. ئـەوەی کـە هانـدەری ئـەم بەیەکگەیشـتنو چـاوپێکەوتنانە بـووە، دەوری شـاعیر خـۆی بـووە کـە پیـاوێکی دەمڕاستو ڕێکخەری نێـوان خـەڵکی بـووە، هەمیشـە دەم بـە پێکـەنینو قسـەخۆشو

---

[1] سەید محەمەدی بەننا، وەستایەکی شارەزاو کارامـە بـوو لـە دروسـتکردنی خانوبـەرەدا بۆیـە ئـەو نازناوەی بەسەردا بڕاو بە شێخ مەحەمەدی بەننا ناسراو بوو.

[2] هەر لە هەمان هۆنراوەدا دەڵێت:

لـەگەڵ ئەم حاڵە بـێ فلـسو مـوفلیس
چوارده سـاڵ بـووم گەیمـە تەسـریف

دڵفراوانو دڵسۆز بووە، دژی شێخو ئاغاو دەرەبەگ بووە، دەستی یارمەتیی درێژ کردووە بۆ هەژارانو نانبدەر بووە.

نیشتمانپەروەرییەکەی ئەوەندەی دیکە خۆشەویستی کردبوو لای خەڵکیو ئەو هەڵوێستەی وایلێکردبوو کە بە نهێنی پەیوەندی بە پارتە سیاسییەکانی ئەو سەردەمەوە هەبێت، تەنانەت هەوڵی دەستەمۆکردنی پیاوانی میری داوە بۆ پاراستنی گیانی ئەو کەسانەی کە ناویان بەهۆی سیاسەتی ئەو سەردەمەوە دەهێنراو مەترسیی گرتنیان بوو.

(مەزڵوم) هاودەمی (موفتی پێنجوینی)و (قانع)و (شێخ سەلام)و (فەوزی)و (شێخ نوری شێخ ساڵح)و (شێخ جەعفەر حسین بەرزنجی)و (مەلا شێخ حەیدەری حاجی مامەند) بووەو هۆنراوەیان بۆ یەکتری ناردووە، بەداخەوە لەگەڵ ماڵئاوایی شاعیردا کە بەهۆی نەخۆشییەکی کتوپڕەوە لە رۆژی ١٩٥٥/٨/٩ لە تەمەنێکی کورتی (٣٩)ساڵیدا لە نەخۆشخانەی مەلەکی لە شاری سلێمانی چاو لێکدەنێو لەگەڵیدا دیوانەکەی دەپێچرێتەوەو بێناز دەمێنێتەوە.

بۆ مامۆستا کزەڵ

بە ناوی بنەماڵەی (مەزڵوم)ی شاعیروە گەرمترین رێزو سوپاسی خۆمان پێشکەش بە مامۆستای رۆشنبیرو دڵسۆزو بە وەفا مامۆستا مەلا مەحموود (کزەڵ) ئەکەین کە ساڵانێکی زۆر ئەم دیوانەی لە فەوتان رزگار کرد. هەروەها رێزو سوپاسی بێپایانمان پێشکەش بە مامۆستای ئەدیبو رۆشنبیر مامۆستا ئومێد کاکەڕەش) دەکەین کە دڵسۆزانە دیوانەکەی لە پاش پێداچوونەوە ئامادەی کردو پێشەکیی بۆ نووسیو سەرلەنوێ بە رێنووسی سەردەم دایڕشتەوە.

هەروەها رێزو سوپاسمان بۆ برای دڵسۆزو خۆشەویست مامۆستا حسین عوسمان نێرگزەجاڕی کە ئەرکی زۆری کێشا بۆ پێداچوونەوەی ئەم دیوانە، داوا لە یەزدانی گەورە ئەکەین کە هەردەم دەستبەکار بن بۆ خزمەتی ئەدەبی کوردی، خوا نموونەیان زیاد بکات.

عمر سید احمد (مەزڵوم) بەرزنجی

ئەم دیوانەم چۆن پاراست؟

لە کاتی سەرەمەرگیدا زۆر پەرێشان بوو، بانگی شێخ (محی الدین)ی ئامۆزای کردوو پێیگووت: من تازە ڕۆیشتم، بەڵام مەلا مەحمود (کزەڵ) بێکەسە لەم ناوچەیەدا، ئاگاداری بکەو پەیوەندیی لەگەڵدا مەبڕە تا ئەتوانی، بەڵێ خوا هەڵناگرێ تا لە ژیاندا بوو دۆستو دڵسۆزو برام بوو. وا ڕێکەوت هات بۆ لام، (شێخ محی الدین) ماڵی لە بەرزنجە بوو، دیوانەکەی دەستنووسی (مەزڵوم) خۆی هێنای بۆم بە نیازی ئەوەبوو بیخاتە ژێر چاپەوە، وتی: خۆت لەگەڵ خوالێخۆشبوودا ژیاویت، ئەزانی ئەو شیعرانە بە سۆنگەی چییەوە وتوویە، وەکیل بە ساغی بکەرەوە، بە خەتی خۆت چاك بینووسەرەوە لە یەك لاپەڕەداو ئەویتری با پاكو خاڵی بێت. منیش بە خەتێکی زۆر چاكو پاراو نووسیمەوە لەگەڵ پەراوێزدا، دامەوە دەستی خۆی بەڵام نوسخەی یەکەمی لای خۆم هێشتمەوە، بیرم کردەوە نەك ئەمەیان کارەساتی ڕۆژگار لەناوی بەرێت با بنەماکەی بمێنێتەوە.

بەڵێ مامۆستا (قانع) لە (شێخ محی الدین)ی وەرئەگرێتو ئەیباتو هەر ئەو بردنە بوو، وەکو زانیمان لەگەڵ هەندێك شتی نەختینەی خۆیو هۆنراوەی لە بیرێکدا گۆڕ ئەکرێ، ئیتر لەناو ئەچێت بۆ هەتا هەتایە.

شینمە، دیسان گەرمە شینمە
بۆ (مەزڵوم)و (قانع) هێزو تینمە
کەڵە مێردانی ئەم کوردستانە
ئاوا گۆڕ ئەبن لە بێ بینمە
ئەیانووت ئێوە چەواشە ئەبن
ئای لە ئەو ڕۆژە سەرەی قینمە

وا دووبارە لەسەر هەمان بنەما کۆنە دیوانەکەی پیائەچمەوە، ڕاستو لەنگو چەوتی ڕێنووسەکانی تێبینی ئەکەم، بە دڵسۆزییەوە نەمهێشت بفەوتێت. دەسا فەرموو کەسانو دڵسۆزانی مەزڵوم ئەوە ئەرزو ئەوە گەز، هیممەت بنوێنن تا مەزڵوم نەمرێت وەکو ئەو شاعیرانەی بێ ناونیشان سەریان نایەوە بە کوڵی ئەفسوسو کاشکیو ئەندۆهەوەو خۆزگەوە، بە ئەندۆهۆ کاشکییەوە کە پیا نەگەیشتبوو ڕۆیشت[1].

---

[1] شێخ عومەری کوڕی شاعیر دەستنووسی شاعیری بۆ هێنام کە بە خەتی شکستی فارسی نووسرابوو کە هەر ئەو دەستنووسەیە کە مامۆستا کزەڵ پاراستوویەتیو ناوی ناوە دیوانە کۆنەکە. ئەو دەستنووسەی مامۆستا کزەڵ ساغی کردۆتەوەو ئامادەی کردووە بۆ چاپ بە دەستمان نەگەیشت (ئومێد).

بیرەوەرییەك

شاعیری پێشکەوتنخواز (مەزڵوم) سید أحمدی شێخ محمدی بەننا دوکانێکی لە ژێر خانووەکەیداو لە ناوەڕاستی (برزنجە)دا کردبوو بە قەلەندەرخانەو یانەی ڕۆشنبیران‌و شاعیران‌و پیاوماقوڵانی سەردەمی خۆی.

من قوتابیی ناوەندی بووم لە سلێمانی ساڵی ١٩٤٧و ساڵانی بەرەوژوور، ئەو کاتە مامۆستا (قانع)ی شاعیر ماڵی لە بەرزنجە بوو لە قوتابخانەی ئەوێ وانەی ئەوتەوەو دوای دەوام کاتەکانی لای (مەزڵوم) بەسەر ئەبرد بە شیعرو پەندی پێشینان‌و شیعری شاعیران‌و گوڵستان‌و بۆستانی سەعدی شیرازی کە مەزڵوم زۆربەیانی لەبەر بوو، منیش لە پشووی هاوینا خۆم ئاوێتەی ئەو کۆڕو کۆمەڵە ئەکرد، گوێم بۆ وتەکانیان شل ئەکرد، کاتێك مامۆستا (قانع) لەوێ نەما شاعیری خوالێخۆشبوو (شێخ أحمد شێخ غەنی) مامی (شێخ نوری شێخ صالح) نەقڵی بەرزنجە بوو، بە هاتنی یەکسەر بەم مەڵبەندی ڕۆشنبیرییە ئاشنا بوو کە ئەمەیش لە سەردەمی (هادی رشید چاوشلی)دا بوو کە یەکێ بوو لە عاشقانی ئەدەب.

(مەزڵوم) مرۆڤێکی پێشکەوتنخوازو ئاشتیخواز بوو، هەمیشە وێردی سەر زمانی باسی نەتەوەی کوردو چۆنیەتی گەیشتنی بە مافی رەوای خۆی وەك گەلانی تری جیهان، لەو کاتەدا منیش لە بزوتنەوەی نیشتمانیدا کارم دەکرد، باسی خەباتی گەلان‌و چالاکییەکانی بزوتنەوەی نیشتمانی نێو عێراقم بۆ دەگێڕانەوە، هەروەها لەوەش ئاگادارم کە ئەم شاعیرە پەیوەندی تۆکمەی هەبوو بە ڕێکخراوی (ئاشتیخوازانە)وە کە مامۆستا گۆران رابەریی دەکرد.

نەمری بۆ گشت شاعیران‌و ئەدیبانی گەلەکەمان.

بابەعەلی شێخ ئیسماعیل بەرزنجی

٢٠٠١/١٢/٧

چەپکە تیشکێك

ئەوەی کەمێك لە ژیانی (مەزڵوم)ی شاعیر شارەزا نەبێت وای بۆ دەچێت کە ئەم شاعیرە بە راستی مەزڵوم بووە، هەرچەندە زۆرینەی شاعیرانی کورد تا رادەیەك چەوساوە بوون، بەڵام بەندە ئەوەندەی لە نزیکترین کەسی خۆیەوە بۆم باسکراوە خۆشگوزەران و ژیانی ئاسایی بووە، بگرە لەچاو ژیانی ئەوکاتەی شارۆچکەی بەرزنجەدا وەك سامانداران ژیاوە، پێدەچێت لە ژیانی سۆزداریدا مەزڵوم بووبێت، لێرەدا گوتەیەکی (ستیڤن سپینەر)ی شاعیرم دێتەوە یاد کە دەڵێت: خۆزگە وەك شاعیرێکی ئینگلیزی دەژیام و وەك شاعیرێکی عەرەب دەمردم چونکە ئەوەی لە مردنی شاعیرێکی عەرەبدا خەرج دەکرێت خودی شاعیر نیو هێندەی لە ژیاندا بۆ خەرج نەکراوە.

بەڵام (مەزڵوم)ی شاعیر وەك (مەلیحەخان)ی خێزانی بۆی باس کردووم وەك هەردووکیان ژیاویشەو مردووشە، مەزڵوم چەندە ژیانی لا خۆش بووە هێندەیش لەوە گەیشتووە کە ژیانی بە بێ رەنج و ماندووبوون، بە بێ خەبات و قوربانیدان گەشە ناکات و سەقامگیر نابێت، دەنا (مەزڵوم) بۆ هاوکاریی پارتە نهێنییەکانی ئەو کاتە دەکات، بە بەیاننامەو ئەدەبیاتیان لێوەردەگرێت و دەیانهێنێت بۆ بەرزنجە؟ دەنا بۆ دەچێتە بزوتنەوەی ئاشتیخوازان کە مامۆستا (گۆران)ی نەمر ئەندامی کارای بووە؟ دەنا بۆ وا بە توندی ستەم و ستەمکاران بە شیعر دادەشۆرێ و ریسوایان دەکات؟ دەنا بۆ لەگەڵ شۆرشگێرێکی بزێوی وەك (شێخ جعفری شێخ حسین) دەست تێکەڵی دەکات و قەلەندەرخانەکەی دەکات بە مەکۆی خەباتگێران و رۆشنبیران؟!

لە رۆژگارێکدا کە دیوەخانەکانی شاری سلێمانی وەك ماڵی شێخ لەتیف و حەمەی ئەورەحمان ئاغاو عزەت بەگ و...... رۆڵێکی کاریگەریان دەگێڕا لە بواری گەلاڵەبوونی هەڵوێستە سیاسییەکان و راپەرینە جەماوەرییەکاندا، بەڵێ لەو کاتەدا قەلەندەرخانە چکۆلەکەی (مەزڵوم)و دوکانەکەی لە بەرزنجە هەمان رۆڵیان گێڕاوە چ لە ئاستی ناوچەی بەرزنجەو چ لە شارۆچکەی خۆیدا.

شاعیری میللی کورد (مامۆستا قانع)ی نەمر شاعیری هەژاران بوو، دۆستێکی زۆر نزیکی مەزڵوم بوو، ساڵانە سەردانی بەرزنجەی دەکرد، جارێك بە قانعی گوت بۆ

وا رووتەڵەو شڕپۆشیت، ئەگەر پێت خۆشبێت لە سلێمانی دوکانێکت بۆ دائەنێم، هەر کڵاوی تیا بفرۆشەو ئیتر لەم شڕۆڵییە رزگارت دەبێت. (قانع)یش دەڵێت سید أحمد بڕوا بکە ئەگەر من دوکانی کڵاوفرۆشی دابنێم خوا لەمەودوا مرۆڤ بە بێ سەر خەڵق ئەکات!.

لە کۆتاییدا من لەوە دڵنیام کە کاروانی رۆشنبیریمان لە ساڵانی چلەکان و پەنجاکاندا لە خۆڕا چالاك نەبووە، دەیان شاعیری وەك (بێکەس)و (پیرەمێرد)و (قانع)و (مەزلوم)و (سەلام)و (موفتی توتنچی)و (بەنگینە)و (کزەڵ) ئەو کاروانەیان چالاکترو دەوڵەمەندتر کردووە.

ئەوەی شیاوی باسە بۆ رێزنان لەم شاعیرە لێهاتووە کۆمەڵێك لە دڵسۆزان و رۆشنبیران لە رۆژی (١٩٨٧/٤/١٠)دا یادێکی شکۆمەندو شایستەیان لە بەرزنجە ساز کرد بە ئامادەبوونی ژمارەیەکی زۆر لە رۆشنبیرانی سلێمان و دەوروبەر، چەندین گوتارو پارچە شیعری تیا خوێندرایەوە.

هەزاران سڵاو لە گیانی عاشقانی وشەی کوردی بە تایبەتی (مەزلوم)ی شاعیر.

حسێن عوسمان نێرگسەجاڕی
سلێمانی
٢٠٠٢

ئەی وەتەن جەنناتی دنیام

ئــەی وەتــەن جــەنناتی دنیــام.. خــاکی کوردســتانتە[1]
حەوزی کەوسەر، ئاوی ســافی، چــەشمەکەی کوێســتانتە[2]
لــەزەتی میــوەی بەهەشــتی، تــەعمو بــۆی تــۆ ئــەدا
ســـێوو هـــەرمێو هـــەنارو میـــوەی بۆســـتانتە[3]
وەقتــی نــەورۆزی بــەهاری، گــوڵ کــە خێمــە هەڵبــدا
ســـەد (ئـــیرەم) لای نانوێنـــێ (رەوزەی ریزوانتـــە)[4]
خوا لـە قورئاندا ئەفەرمووێ وەسفی جەنـنـەت بـێ میسـال
وەك ســـەفای بـــاغی میللـــیو ئـــاوی کانێســـکانتە
ئەی وەتەن شایانی مەدحــە، شــاخو دەشــتو کێوەکــەت
یەك بە یەك ئەشــکەوتو غــارت، قەسرەکەی عەدنانتــە
گــەر سەریشــم دابنــێم، دایــم لــە وەســفت هــەر حەقــە
نەقـــدی جانیشـــم فیـــدای لاوەکـــەی کوردانتـــە
بولـبـولی عاشـق بـە حوسـنی غونچـەکەی بـاغی گوڵـت
هــەر وەکــو (مــەزڵوم) بــە دائــیم عاشــقو حەیرانتــە

[1] جەننات: بەهەشت.
[2] چەشم: سەرچاوە.
[3] بۆستان: باخو باخچە.
[4] ئیرەم: باخێکە لە بەهەشتا هەروەك (رەوزەی ریزوان).

ئەی وەتەن موشتاقی تۆیە

ئەی وەتـەن موشـتاقی تۆیـە، کـورد زوبـانی سـەر زەمـین
ئــارەزووی گەرمییانــە، عاشــقی کوێســتانی شــین
تـۆزی خـاکی کوردسـتانە، سـورمەیە بـۆ چـاوی کـورد
وردە بـەردت چەشـنی گەوهـەر، پووشـەکانت یاسـەمین
ئـاوی سـافی چـەشمەکانو شـەوقی بـەفری کێوەکـان
هارەهــاڕی نــەهرەکانت میســلی فیردەوســی بــەرین
هەر زەمانـێ تـۆ کـە پۆشـیت بـەرگی سـەوزی نەوبـەهار
دێتــە ســەیرانت بــە جــارێ، چــەند جــوانی نــازەنین
ڕۆژی ســەیرانە، ئــەبینم تــاقمی کــوردی جــوان
دێـنو دەڕۆن وا بـە نەشـئەو دەم بـە کـەیفو پێکـەنین
ئێمــە ئــەولادی کــوردینو کوردســتانە جێگــەمان
بـۆ (تـەرەقی) نیشـتمانیو بـۆ عـیلم، تـا (چـین) دەچـین[5]
ئـەی جـوانو لاوی کـورد، عـیلمو زانـین فـەرزە بـۆت
بـا بخـوێنین، بـا سـەعی کـەین، تـا لـە عالـەم دەرکـەوین
وەك عەرەب دەستم بە دامان ئەی ڕەفیقانی کـورد زوبـان
بـا وەکـو (مـەزلوم) نـەبن چـاو بـە گریـەو دڵ حـەزین

---

[5] تەرەقی: پێشکەوتن، سەرکەوتن.

ئەی وەتەن چەند خۆشەویستی

ئەی وەتـەن چـەند خۆشەویسـتی لای مـن‌و ئەحبابەکـەم
مەزرەعەی عیلم‌و فـەننی، تـۆی مەنبـەعی ئەفکارەکـەم[1]
تـۆی وەتـەن، مایـەی سـروودو مەرهـەمی ئازارەکـەم
ڕەونـــەقی بـــاغی علـــوم‌و مەعـــدەنی ئەســـرارەکەم
بـۆ (بـەیانت) هاتـە جـەنبووش، وا دڵـەی ئاوارەکـەم[2]

☆ ☆ ☆

قەومی کـورد ئیـتر لـە ژێـر بـاری میحنـەت بێتـە دەر
تەوقی زیللـەت بـا فڕێـدەین، تـاجی شـاهی کەینـە سـەر
حوڕو مەزبوت، با بە جاریٚ شـاەو دەروێـش‌و بەگلـەر[3]
گۆی جەهالـەت بە چۆگانی عیلم‌و فـەن دەرکەینـە دەر[4]
لێبـــدەین چـــەپڵەو بخـــوێنین (شـــەرقیە)و ئەشـــعارەکەم[5]

☆ ☆ ☆

نـــەمامی نـــەوڕەس‌و تـــازە جوانـــانی وەتـــەن
عـاقڵ‌و هوشـیارو وریـا، پـڕ لـە دەرك‌و عـیلم‌و فـەن
بێنـە مەیـدانی فەسـاحەت بولبـولانی رووی چـەمەن
جـان فیـداو، جـان نسـارین بـۆ تـەرەقی ڕێـی وەتـەن[6]
بـا هـەموو یـەك بـین‌و تێکۆشـین لەسـەر ئیقرارەکـەم

☆ ☆ ☆

خـەوی غەفڵـەت تـا بـە کـەی وا نۆبـەتی هۆشـیارییە
نۆبـــەتی عـــیلم‌و فنـــون‌و نۆبـــەیی بێدارییـــە
لـــەم زەمانـــە دەردی جاهیـــل هـــەر بـــە دانـــا کارییـــە
دەردی جاهیـل بـێ دەواو سـەعب‌و سـەخت‌و سـارییە[7]
بۆیە (مەزڵوم) هاتە جەمبوش ئەو دڵەی بێچارەکەم

---

[1] مەنبەع: سەرچاوە. [2] جەنبوش: جوڵاندنەوە. [3] حوڕ: سەربەست. بەگلەر: بەگ.
[4] گۆی: خڕە وەك تۆپ‌و لە دارە گەمەیەکی کوردییە. چۆگان: گۆچان. [5] شەرقیە: سروودی نیشتمانی.
[6] جان نسار: گیان بە قوربانکردن. تەرەقی: پێشکەوتن، سەرکەوتن. [7] سەعب: گران.

ئەی وەتەن بۆ سیسە رەنگت

ئـەی وەتـەن بـۆ سیسـە رەنگـت وا پەشـێوە حاڵەکـەت
شـەوقی ئیقبالـت نـەماوە، وێـران دیـارە ماڵەکـەت
لـەشکری عـیلمو فنونـت چـی بەسـەر هـات، کـوێ رۆیـی
وا زەلیلـی دەسـتی جەهلـە، عـاقڵو هوشـیارەکەت
عەسـکەری غـەم لاوەکـانی تێکشـکانو رایفـڕان
بۆیـە ئەسـیرن وا بـە جـاریێ نـازکو نازدارەکـەت
رەببـی مووسـایەك بنێـرە قـەومی کـورد گشـت یـەکبخا
یـا دەلیـلێ تـۆ عەتاکـە بـۆ کـوردە هەژارەکـەت
خـۆ رەزامەنـدین ئیلاهـی، دەربچـێ بـا رۆحو جـان
بـا نـەمێنینو رزگـاربین گشـت لـە دەسـت رۆژگارەکـەت
تۆ لـە (مەزڵوم) مەگرە عەتەب ئەی وەتەن سـەدجار دەخیـل[2]
با سەراسەر خۆ لـە قـوڕ نـێم بـۆ کوردەکـەی غەمبارەکـەت

---

[2] عەتەب: تانەو تەشەر.

نەورۆز

نــەورۆز بــەخێربێ، جــەژنی نەوبــەهار
دنیــات نــەجات دا، لــە ســەرما یــەکجار
ســوپای عــەدلی تــۆ گەیشــتە لامــان
نــوقمین لــە گوڵــدا ســەرتابەدامان
بــە هــەوات لــە جێــی گــەرمیانو کوێستان
گــوڵ خێمــەی هەڵــدا بەیــداغی چــەقان
درەختــی دەشــتو چــیاو لاپــاڵان
کردیــان بــە بــەردا کــەوای ســەوزو جــوان
دەســتەی گــوڵی جــوان، پەســەندی نــازدار
خــۆی ئاریشــدا لــە کــانیو کۆســار
نێرگسی رووخۆش وەك جــوانی ســەر مــەس
خۆی کرد بە ساقیو پیاڵــەی زەڕ[1] بــە دەس
(کــەنێرە) بــۆنی خۆشــی حــازر کــرد
بــە بــۆنی خۆشــی جیهــانی پــڕ کــرد
لــە وشــکە چــەمان، ئــاوان جــاری بــوون
ئاوەڵو چەمەن گشت ســەوزو شــین بــوون[2]
هــاژەی قەڵبــەزان شمشــاڵی لێــدا
بــای وەعــدەی بــەهار لــە هەڵپەڕکێــدا
مــەلانی عاشــق لــە گــوڵزاری شــین
بەســتە ئــەخوێنن بــە لەهجــەی شــیرین
گــڕ وەك ئــاگری زەردەشــت هەڵگیرســا
(مــەزلوم) لــە مــەدحت دەنگیشــی نووســا

[1] زەڕ: زەڕلی، جۆرە پیاڵەیەکە بۆ چا خواردنەوە بەکار دەهات.
[2] ئاوەڵ: چەمو کانی چکۆلە.

جەنگی دووەم

مــوژدەی نەســرەتە لــە هــەموو لاوە
ئەڵــەمانیان شــكان، گــەڕاوە دواوە
لەشكری چەرچڵ وەك شێری جـەنگی
هێتلــەری تــەواو هێنایــە تــەنگی
ئیتالیــای لێكــرد وا پشــتی شــكا
نفــوزی نــازی لای چەرچــڵ نــەما
هێتلــەر هــاتووە دوژمــن بكــوژێ
هەر خۆی لـە مەیـدان خـوێنی ئـەڕژێ
كـردەوەی وایــە لــە زووەوە ئــەڵمان
شــەڕی خــۆترێن ئــەكا بێگومــان

☆ ☆ ☆

كـوا هـەراو گـوڕەو گـەزافی هێتلـەر
ئــەیووت ئــەیگرم میســرو ســكندەر[٣]
ئەو دنیـای بـە گـای بـێ كـاوان زانـی
بگــرێو بكــوژێو بكــا تــاڵانی
لــە بـۆ ریشـی هـات سمێڵــی نـا بـان
كــردەوەی وایــە هێتلــەری تــاوان
لای ئینگلیــز، ئــەڵمان نیــەتی نگـین
وەك شــەڕی پێشــوو ئەیباتــە بــەرلین

---

[٣] مەبەست لە شاری (ئەسكەندەرییەی میسرە).

من کچە کوردێکم

من کچــە کــوردێکم هوشــیار
پوختــــەو خـــاوێن‌و نـــازدار
ئەچـــمە مەکتـــەب ئـــەخوێنم
رەگـــی جـــەهل دەردێـــنم
کــە خوێنــدنم کــرد تــەواو
ئــەبم بــە کچــێکی ناســراو
لـــە رێـــی بـــەرزیی ولاتم
ســـەر دانانـــە ئـــاواتم
بـــۆ خزمـــەتی هۆزەکـــەم
لـــە مەیـــدانا تـــۆز ئەکـــەم
بـــە شمشـــێری ئیتیفـــاق[1]
دەردێـــنم رەگـــی نیفـــاق
خوومـــە راســـتی‌و ئـــازادی
ئـــەژیم بـــە خۆشـــی‌و شـــادی

[1] ئیتیفاق: یەکگرتن.

منداڵێکی بچووك

مــن منـــداڵی بچـــووکم، عـــومرم ســـاڵی تـــەواوە
گـــەر ئەپرســـی لـــە نـــاوم (عەبدولحەمیـــد)م نـــاوە
بـــابی منـــە (ســـەید ئەحمـــەد) لەقەبەکـــەی (مـــەزڵوم)ە
ئیســـمو شـــوهرەتو کونیـــەی لـــەم نـــاوەدا مەعلومـــە
لـــە رووی لوتـــفو مەرحەمـــەت، نەســـیحەتی ئـــەکردم:
لـــە بـــۆ عـــیلمو مەعریفـــەت بـــەرەو خـــۆری دەبـــردم
رۆڵـــە، هـــەتاکو لاوی لـــە بـــۆ عـــیلمو مەعریفـــەت
ســـەعیکە تـــۆ بـــە دائـــیم، بگـــرە رێگـــەی حەقیقـــەت
شـــوعلەی عیلمـــت دەربخـــە لـــە تـــاریکی جەهالـــەت
دڵ پـــڕ بکـــە لـــە شـــەوقی عـــیلمو فـــەنو عەدالـــەت
ئـــەبێ خزمـــەتی وەتـــەن بـــە دڵ، بـــە فـــەرز بزانـــی
(حـــوببی وەتـــەنت بـــێ)، ســـاحێب دیـــنو ئیمـــانی
نەســـەبی خـــۆت بناســـە بزانـــە کـــە تـــۆ کـــوردی
ســـاحێبی شـــاهۆ ســـوڵتان خـــاوەنی شـــێرو گـــوردی
بـــۆ ناســـینی قـــەومی کـــورد عـــیلمو تـــەئریخ بزانـــە
بـــە چـــاوی خـــۆت ئـــەبینی کـــە کـــورد شـــێری ژیانـــە
چـــەند شـــاهۆ، چـــەندە ســـوڵتان لـــە تەئریخدا بەیانـــە
یەکـــە پیـــاوێ مەشـــهوورە ســـەرکردەی میدەکانـــە
کـــوردانی بـــاوکو بـــاپیر (مـــەزڵوم) نـــەبوون وەك ئێمـــە
ئـــەیان گـــوت کوردســـتان دایکمـــە هـــەم نیشـــتەجێمە

چاوێ هەڵبێنە[1]

چـــاوێ هەڵبێنـــە، چـــاوێ هەڵبێنـــە
گیانە بە عیشـوە بـەس خـۆت بنوێنـە
ئـــارام لـــە دڵـــی عاشـــق مەسـێنە
تۆبیـــو جوانیـــت جـــەفا مەنوێنـــە[2]
وەکـــو عاشـــقان چـــاوێ هەڵبێنـــە

☆ ☆ ☆

بە چـینی زوڵـف و پەرچـەمی زەردت
بە ورشەو پرشەی گۆنـای بێگـەردت
بە لـەهجەی خۆش و شـیرینی فـەردت
هـــەرمن موبتـــەلام بـــە داوی دەردت
سـا بـە نەزاکـەت چـاوێ هەڵبێنـە

☆ ☆ ☆

عاشـــقم، ســـەبرم زۆر لا گرانـــە
راســـتە (دڵـــداری پـــەنهانی) جوانـــە
دڵـدار شـەرمن بـێ زۆر بـێ ویجدانـە
لـە کوێ رووپۆشین پیشـەی جوانانـە؟
سـەرپۆش فڕێـدەو چـاوێ هەڵبێنـە

☆ ☆ ☆

---

[1] ئەم هەڵبەستە لە گۆڤاری گەلاوێژی ساڵی پێنجەم، ژمارە/ ٥، تەممووزی ١٩٤٤دا بڵاو کراوەتەوە.
[2] جەفا: ستەم.

بـــۆ خـــۆت ئـــەزانی گرفتـــاری تـــۆم
کـــردەوەی تۆیـــە زامـــانی بـــە ســـۆم
بـــۆ تـــۆ دێوانـــەو دیـــلو رەنجـــەڕۆم
خۆشـــم نـــازانم رووەو کـــوێ بـــڕۆم
بـــۆ منـــی هـــەژار چـــاوێ هەڵبێنـــە

☆ ☆ ☆

ئـــەزانم نـــەرمو نـــازکو تـــەڕی
بـــە خشـــڵی جـــوانی پۆشـــتەو بەفـــەڕی
رەنگینـــی دەڵێـــی گوڵـــە شەســـتپەڕی
پـــێم نـــاڵێی بۆچـــی لێمـــان بـــە شـــەڕی
یـــا جوابـــێ بـــدە یـــان چـــاو هەڵبێنـــە

☆ ☆ ☆

بـــۆ خـــۆم فامـــانم ئـــەبێ بـــە ئێشـــم
ئـــەبێ بـــە نەشـــتەر دڵـــەی پـــڕ ئێشـــم
ئـــەبێ بـــە ئـــازار دەروونـــی رێشـــم
هـــەتا کـــەی ســـزاو ناســـۆر بکێشـــم
بـــۆ دەوای دەردم چـــاوێ هەڵبێنـــە

☆ ☆ ☆

میوانی تۆم

میــوانی تــۆم ئــەم ئێــوارە، تــۆ بزانــە بــە یــەکجار
ماچــم ئــەوێ، ماچــم ئــەوێ، ســەیرانێکی بێشــمار
داوا ئەکەم مەقسـو دەکـەم! نیگایـەکی گـەرمو گـوڕ
دەم بخەرە ناوی دەمـم دەسـپێبکەین (بـۆسو کـەنار)[1]
لـە باخاتی حوسنی سینەت بـە موحیبـەت پـێم عەتاکـە
دوو لیمـۆی (تـازە دەسـی) نـازەنینی نەزاکەتـدار
لـەم دەعوەتـە بـا فرسـەتبێ بـێ تۆبیـو خـوا رەقیبـانم
با سەراسەر خـۆ لـە قـوڕنێن سـەرو دامـان تابـەخوار
باکت چییە (مەزڵوم) ئەمرۆ ئەم دەعوەتە هەر بـۆ تۆیـە
بخۆ بخۆ نەفست کوێرکە لـە چیمەنو بـاخو گـوڵزار

---

[1] بۆس: ماچماچێن.

غەزال

مەعشـــوقی منـــە، غـــەزال دولبـــەرم[2]
مـــەحبوبی خۆمـــە شـــێوەی ســـرووەرم
چـــاوم چـــاوەڕێی فـــەرمانی عەینـــە[3]
دڵ پەشـــــێواوی خـــــەمی زوڵفەینـــــە
بـــاغی ئیرەمـــم خـــەت و خـــاڵی لـــەیل
کـــانی گەوهـــەرم کـــەلامی بـــە مـــەیل[4]
هەتا مەیلت بـوو، عەشـقت لـە سـەرما
بـە بـێ مـەیلی تـۆ دڵ شـەوقی نـەما
پیشـــەی فـــەرهادەو، مەجنونـــە کـــارم
وێـــڵ و ئـــاوارەی کـــەژو کۆســـارم
کتێبـــە: کەشـــکۆڵ، قەڵەمـــە: عەســـام
دەروێشـــی ئەکـــەم تـــا (یـــوم القیـــام)[5]
(مەزڵوم)ی بێکـەس بـێ بـەهرەو ئیقبـال
پشـــتیوانت بـــێ یـــەکتای (ذو الجـــلال)[6]

---

[2] غەزال: ئاسك.
[3] عەین: چاو.
[4] کەلام: قسە.
[5] یوم القیام: رۆژی هەستان، رۆشی زیندووبوونەوە.
[6] ذو الجلال: خاوەن شکۆ (مەبەست لە خوایە).

کوشتمی

کوشـــتمی عەشـــقم نـــەما
بـــەزەیی پیامـــا نـــەهات
نـــەفرەتی کـــردم کچـــێ
بـــۆ دەوای دەردم بـــدات
مایـــــەی ســـــوتانمە
مەرهـــــەمی دڵـــــی زارم
خســـتمییە بـــەحری میحنـــەت
بـــۆ شـــیفای دەردم نـــەهات
کەمەنـــدی هـــەردوو پامـــە
وا ئەســـــیری خـــــەراباتم[1]
بـــە دائـــیم قـــوڕ دەپێـــوم
بـــەڵکو یـــارم نیگـــا بکـــات
بـــۆ دڵـــی لـــەت لـــەت کـــردم
رەفیقـــی چـــۆڵو دەشـــتم؟
دەرمـــــانی دەردم بکـــــە
لێـــو لەســـەر لێـــوم بخـــات
فرێـــی دە بـــا دەرکـــەوێ
وردە خـــاڵی دەوری لێـــوت
ئەگریجـــەی خـــاوو زەردت

---

[1] خەرابات: مەیخانە.

دەمـــاغم بـــۆ موعەتـــەر کـــات
توخـــــوا شـــــیرین ئاســـــا
بـــە نـــاز منـــی بێکـــەس بلاوێنـــە
بڕێـــژە خـــوار ئەشـــکی خـــوێنین
بـــۆ مەزرەعـــەی جـــەورو جـــەفات
گرفتـــــاری دەردی عەشـــــقم
وەکـــو فـــەرهاد غـــەرقی خـــونم
ئینتزاری وەسـڵی تۆیـە (مـەزڵوم)
(حـــین یـــأتي وقـــت الوفـــات)[٢]

[٢] هەتا ئەو کاتەی دەمرێت.

لوتفی یارم

کـە مـن لـوتفی ئـەو یـارم بـێ بـە سـەروەتی دنیـای نـادەم
هـەتا لەنجـەی دڵـدارم بـێ بـە زینـەتو زێبـای نـادەم
کەمـەر بەسـتەی عەشـقی یـارم لـە دنیـادا هـەتا مـاوم
چاوی رەشی مەحبوبی خۆم بـە سـەد بـەهێو رەعنـای نـادەم
وەکو سۆفی لـە خـەڵوەتام بـە دڵ ئەکـەم سـەنای دولبـەر[1]
ئەمن نیمـە خـولْقی (هـاوهو)، دەس لـە دەفو عەسـا نـادەم
دەسـتەو دوعـام مـن بـە دائـیم لـە حـزووری دیـوانی خـوا
ئەگەر حیفزی نەکا حافز گوێ بـە نوشـتەی شـێخیش نـادەم
دە (فیردەوسـی) بڵـێ بـۆ مـن ئـەی دولبـەری ئـاوارەخورِ[2]
ناکەم یادی (خاڵەی رێبـوار) بـە حـەیرانو ئـای ئـای نـادەم
لـە نەزعایـە (مـەزڵوم) ئـەڵێ ئەگـەر یـارم بملاوێنـێ[3]
نییـە بـاکم بـە یاسـینو بـە تـەڵقینی مـەلای نـادەم

---

[1] سەنا: ستایش، مەدح.
[2] فیردەوسی: ناوی سترانێك بوو لەو رۆژگارەدا.
[3] نەزع: گیانکێشان.

سادەپەرستی

هەرکەسێ نەبێ سادە رووخێکی لە دیوانا[٤]
مایەپووچو رووتو قووت بێ لە دینو لە ئیمانا
هەرکەسێ سادەپەرستە بیپارێزە ئیلاهی
لە غەمو دەردو بەڵاو موسیبەت لە جیهانا
مورشیدە، سادەپەرستی، موریدیەتی، ئەمانە:
خورشیدە چ فەرهادە، چ یوسف لە زەمانا
عەزیزە، خۆشەویستە، موعتەبەرە، براکەم!
ئەم عەشقە لە نەزەر ئەهلی عەشقو ئیمانا
تەسخیرو کەمەندکێشی ئەم عەشقەیە بزانە:
سەد یوسفو زلێخا شۆڕەسوارن لە بیابانا
سەربەستو هونەرمەندە، چاپووکە عاشقی
چالاكو جەسوورە، چ شێرێکە لە مەیدانا
ئوسوڵو قاعیدەی عاشق وەهایە (مەزڵوم)
سووتانە بە بێ دەنگی لە بەیانا

[٤] سادە رووخ: ئافرەتێکی جوان.

هەر لە ئەزەل

هەر لە ئەزەل بوو بە ئیرسم هەمی دڵو غەمی دنیا[1]
جێنشینی فەرهادمو میراتگری عەشقی لەیلا
بێنسیبە دڵی زارم لە سەروەتی وەسڵی یارم
بوونە عەدو کەسوکارم، دوژمنانننە ئەکا تکا
غەمی زەمان رەفیقمە، فیراقی یار حەریفمە[2]
کەسوکارم رەقیبمە، بابو مامە لەگەڵ برا
بێگانەیە بە من تالیعو شانس، رۆیی کەماڵ[3]
دێوانەیە فیکرو خەیاڵ، زەوقی نەما دڵ ئەبەدا
تاراجی کرد عەقڵو دەرکم شاهی عەشقت (وا ئەسەفا)!
خاڵی ماوە خێمەی خەیاڵ سوڵتانی دڵ ئەسیر کرا
ساتێ نەبوو کە فاریغ بێ (مەزڵوم) لە دەس هیجرانی یار
ساتێ نەبوو ئاسوودە بێ لە زوڵمی تۆ ئەی بێوەفا

---

[1] هەمی: خەفەتی.
[2] حەریفمە: هاودەممە.
[3] تالیع: بەختو ناوچەوان. کەماڵ: لاوی، جوانی.

بە ئەمری زاتی سوبحانە

بــە ئــەمری زاتــی ســوبحانە کــە ئــەمڕۆ جــەژنی قوربانــە
هــەموو عالــەم موعەتتــەر بــوو بــە بــۆی ڕێحــانی جانانــە
سەراسەر خامەکی ئەخزەر کە پۆشی خــواروو ژوورو ســەر
حەزین بــوو جیهــان یەکســەر، بــە بــۆی مشــکینی خوبانــە[٤]
وەکو قەوس و قەزەح وایە کــە ســەوزو ســووری لەبەردایــە
ئــەڵێی جــەناتی دونیایــە کــوڕو کــچ حــۆری و غیلمانــە
بـــە گـــوڵزاری موعەتتـــەردا، بـــە ئـــەبرۆی مـــودەوەردا
بـــە رووخســـاری منـــەوەردا ئـــەڵێی مـــاهی تابانـــە
بە مەدحی بەرزی باڵای یار بە وەسـفی جـوانی کـاڵای یـار
بــە ســوخمەی ئــاڵو واڵای یــار، هــەزاری شــێت و دێوانــە
لە تاو چــاوی عــەیاری تــۆ لــە دەس زوڵفــی رەشمــاری تــۆ
لەبەر جــەورو جــەفای تــۆ کــە (مــەزلوم) مــات و حەیرانــە

---

[٤] موشکین: ماددەیەکی بۆنخۆشە.

موسوڵمانان چ غەوغایە

موسوڵمانان چ غەوغایە، کەوا کەوتۆتە دنیاوە
لە مەغریب روو بە مەشریقە، تلوعی رۆژ سەری داوە
سەراسیمەو (پەرێشان دڵ) رووەو مەغریب نیگاهم کرد
کە دیم چەشمی نیگاری من لە گوڵشەن شوعلەی داوە
بە شوعلەی دیدەهەڵهاتن، ئەوی عاشق بوو هەڵهاتن
کە دوژمن عاشقانە وا سوپای بۆ ئێمە هێناوە
هەردوو سەری کوڵمی ئەڵێن شوعلەی شەمس‌و قەمەرە چییە؟
ئەمیان ئەڵێی مەهی چواردە، ئەویان تەعنەی لە رۆژ داوە
شەهدی دەمی بە شیرینی دەعوا لەگەڵ کەوسەر ئەکا
سیاماری سەری زوڵفی کە پێچی حوسنی خۆی داوە
منی (مەزڵوم) گرفتارم لە دەس سیحرو جادووی دولبەر
عەجایب تەبعی ناسک بوو کە ئەم چەند شیعرەی داناوە

بۆچی نەبم بە دێوانە

بۆچی نـەبم بـە دێوانـە، بـۆ شـێت نـەبم لـە داغـی تـۆ
بۆچ نەسووتێ وەك پەروانە، دڵ لـە کوورەی فیراقـی تـۆ
دڵی بردم لەنجـەو لارت، شـێتی کـردم چـاوی کاڵـت
پابەندمە دانـەی خاڵـت، بـە دوو ئـەبرۆی کـەمانی تـۆ
لەتلـەت بـووە دڵـی زارم، دڵ پـڕ غـەمو پـڕ ئـازارم
وا کوشـتمی ئـەی نیگـارم، گێلگێلـەو پەرچـەمی تـۆ
خوێناوی بوو دەستی لەیلم بـە خوێنـاوی دڵـی کـەیلم
ئەسـیر بـووە دڵو مـەیلم بـە پەرچـەمی سـیاهی تـۆ
بۆ نەڕژێ ئەشـکی خـوێنین لـە چـەشمەی دڵـی حـەزین
بۆ دەرنەچێ سەیلی ئەسـرین لـە کانیـاوی جـەفای تـۆ
لە نەزعایە (مەزڵوم)ەکەت تانـە مـەدە لـە مەعشـوقت
عیلاجیکـە مەحبوبەکـەت، بـا نـەیکوژێ جـەفای تـۆ

دڵ پەرێشانە

دڵ پەرێشانە لە دووریت بە سێ دەرد، ئەی دولبەرم
یەك بە فیرقەت، دوو بە هیجران، سێ دوژمنی بێفەڕم[1]
بۆ دڵی بیماری من هەر لە دونیا سێ بەڵایە
یەك برینداری، دوو نەخۆشیو، سێ شەهیدی خەنجەرم
مانعی وەسڵی منو تۆن، سێ گرۆهی شەرمەزار
یەك رەقیب، دوو بەخیلو، سێ دوژمنی بێشەرم
مەرهەمی دەردی دڵم هەر لە دونیا سێ دەوایە
یەك تەبیب، دوو دەلیلو، سێ ویساڵی مەنزەرم[2]
دەردی دڵم گەر دەپرسی لەتلەتی سێ شت بووە
یەك بە تەعنە، دوو بە لۆمە، سێ بە خەندەی مەحقەرم[3]
ئاهی (مەزڵوم) گەر ئەپرسی بەم سێ وەسفە چارییە
یەك شەهادە، دوو شەفاعەت، سێ دیوانی مەحشەرم

---

[1] فیرقەت: دووری، جودایی. عەدوو: دوژمن.
[2] مەنزەر: ئەو جێگەیەی چاونیگاو سەرنج رادەکێشێ.
[3] تەعنە: سەرزەنشت. مەحقەر: ناحەز.

چاوی کاڵت

چـــاوی کاڵـــت وا ئـــەزانم فیتنەیـــەو قاتیـــل
تیغـی ئـەبرۆت وا لــە کـارداو لەنجەکـەت مائیـل[4]
خەنـــدەکانت ئـــەمکوژێت و خاڵـــەکانت داومـــە
خەنجـــەر ئاســـا موژگانـــت، زوڵفەکـــەت هائیـــل
گوارەکـانی بـانی شـان و پلپڵـەی بـانی سـەرت
سلسـلەی گیسـوی سـیاهت وەك ئـەژدیها حاسـیل[5]
جەرگ و دڵ سـووتاوی تۆیـە، عەرعـەری نازدارەکـەم!
بۆکـورووزی دڵ لــە عالــەم بۆتــە ئـاگری نائیــل
گـەه بـە عیشـوەو لارو لەنجـە، گـەه نیـازی نـازەنین
گەه بە غـەمزەو لارە پێچـت، لـە کـن نیگـات واسیڵ
کوڵمی سوورت کوشتمی، ملوانکەکـەت زنجیری پێم
جـا بـە تـەحقیق بـێ نـەجاتم یـان هـەروا دەبم زەلیـل
قاسـیدی قـەلبی حـەزین تـەبلیغی (مـەزڵوم) ئـەکا
میسـلی فـەرهاد لەشـکری غـەم، واعیـەو شـامیل

---

[4] مائیل: حەزلێکەر.
[5] حاسیل: ئەمێنێتەوە.

ژن[1]

ئاخ لە بۆ ژنێك كەمێ نیوداشت بێ
بەڵام بە شەرتێ بەكەڵكی داشت بێ
بۆ فەقێو حوجرە چاكو دەمدوو بێ
لەگەڵ هەموویان رووخۆشو ئاشت بێ
رێزیان لێبگرێ بە میهرەبانی
خزمەتكردنیان بە بێ پاداشت بێ

كوڕ[2]

كوڕ لە كوێ ئەبێ پیشەی كچی بێ
سووراوی كوڵمو بۆیەی لچی بێ
سمێڵ نیشانەی پیاوە بیتاشی
دائیم خەریكی شانەی پرچی بێ
با هەستێ رۆحی بخاتە سەر دەس
پێشەنگی خەبات بەر نەدا بۆ كەس
تا گەل بباتە لوتكەی ئازادی
ئەوساكە بژی بە خۆشیو شادی

[1] ئەم هۆنراوەیە لە دەمی مامۆستا مەلا مەحمووی كزەڵ وەرگیراوە.
[2] ئەم هۆنراوەیە لە دەمی مامۆستا مەلا مەحمووی كزەڵ وەرگیراوە.

لە وەسفی جوانیت

لە وەسفی جوانیت ئەی یاری دڵدار
ئەم دوو سێ فەردە ئەڵێم بە یادگار
ئەبرۆت بە نەقش سونعی ئیلاهی
کێشراوە وەك تاق، ئیقبالی شاهی
چاوت گەلاوێژ، پریشکە دێنێ
روومەت ئاوێنە، ئینسان ئەنوێنێ
دەم کانی یاقووت، پڕە لە گەوهەر
زوبان شیرینتر لە شەهدو شەکەر
دوو زوڵفی رەشت، هەر وەکو رەشمار
ئاڵاوە لە مل نازگی نازدار
گەردی وەك بلوور، مینایی بێگەرد
شیرین و پەسەند وەك ئاڵتونی زەرد
زوڵفت وەك کەمەند نێچیری بەهرام
بۆتە زنجیری دڵەی نابەکام
مەمانت نارنج، یا لیمۆی کاڵە
یاخود شەمامە یان پرتەقاڵە
گۆنات وەکو شەمع، منیش پەروانە
بە حوسنت سووتام، جەرگم بریانە
سینەت بە وێنەی بەفری تازەو تەڕ
ساف و بێگەردی وەك بەردی مەڕمەڕ
نافەت عەترڕێز پڕ موشك و عەنبەڕ[٣]
پڕ لە رائیحەو بۆنی موعەتتەر
شەرتە (مەزڵوم)یش لەیلی نازپەروەر!
مەجنونی تۆبێ تا رۆژی مەحشەر

---

[٣] نافەت: ناووك. موشك: ماددەیەکی بۆنخۆشە لە ناووکی مامزی موشك دێتە دەرێ.

من و شەیتان

هەر ئەمووت خۆزگە بمدیایە شەیتان
ئیبلیسی لەعین دوژمنی رەحمان
داخی دڵی خۆم پێ بڕشتایە
حەقی بەرو دوام لێبسەندایە
من بەو داخەوە گەلێ مامەوە
بەو حەسرەتەوە ئەتلامەوە
تا ئاخر، شەوێ وەختی نیوەشەو
بە عەزمی نوستن چاوم چووە خەو
دیم لە خەومدا تازە جەوانێ
بە باڵا عەرعەر، شیرین زوبانێ
گەردن وەك شووشەی گوڵاو موعەتتەر
نازكی گۆنای لە گوڵ ناسكتر
بە سەد نەزاكەت هات بەلامەوە
زامار بووم، زامی بۆ كولانمەوە
چاوم هەڵبڕی، دیم چاوی مەستی
خەیاڵێ بێهۆش بووم كەوتم بە مەستی
وتم: ئەی جوان، تۆ بی جوانی خۆت
پەریت، ئادەمیت، بڵێ ناوی خۆت
تۆ بۆچی وێڵی، بۆچی عەودالی
بۆچی موحتاجی دیوانو ماڵی؟

☆ ☆ ☆

دەم بە خەندەوە، جوابی دامەوە

یەك دوو قەدەمێ هات بەلامەوە
وتی: پەری نیم، ئادەمیزادم
وتی گوڵچینی باغی موردام
من ئەو کچەم کە پارو پێرار
لە عەشقی مندا لات نەبوو قەرار
ئێستاش بە یادی جاری جارانت
خۆم بە دیاری هێنا دیوانت
بۆ فەرەحی دڵ بۆ خەڵوەتی خەو[1]
لە بۆ سەیران‌و رابواردنی شەو
وتم بەخێربێی قووەتی ئەژنۆم
مەرهەمی دەردی زامانی بە سۆم
گەلێ مەمنون بووم ئەزیەتت کێشا
لە بۆ دیدەنی تەشریفت هێنا
فەقەت تۆ نابێ گلەیی بکەی
تەعنەی بێمەیلی لە دڵم بدەی
من لە پارەوە قەولم کردووە
لە حەرام دوور بم تۆبەم کردووە
ئێستا تۆ لە من بە شەرع‌و قانوون
گەلێ حەرامی بە بێ چەندوچوون
وتی: لەوساوە لە یەکبووین جیا
هەوڵ‌و تەقەلام بۆ ئەمشەو ئەدا
ئێستا تۆ ئەڵێیت، بە تۆ نارازیم
تۆبەم کردووە، یەعنی کە سۆفیم
ئەو قەولی خۆتە، تۆ بدە بە باد

[1] فەرەح: خۆشی. خەڵوەت: تەنیایی.

بێــرە پێشــەوە هەرچــی (بــادا بــاد)![1]
بــە گــەنجی ئەگــەر هەرچــییە بکــەی
گونــاهی کەمــە، چــونکە تــۆ جوانکــەی
بە عــومری جــوانی هــیچ قســوور مەکــە
هەر وەقتــێ پیربــووی ئەوســا تەوبــە کــە
موختەســەر چــاکە هەڵمــەتم بــۆ بــرد
وەك گــورگی برســی ژێــرەوژووم کــرد
گەلێ ســواری بــووم کێشــامە ژێــر بــار
بــەناز جارجــارێ ئــەیووت ئــەی هــاوار
فاســیلەم نــەدا تــا وەقتــی ســەحەر
دامە بــەر کــوت‌و حەملــەی پــڕ هونــەر
ئەمەنــدەم لێــدا بــە حەربــەی چــەرمین
ئەسڵی مەقسەدی گشــت بــوو بــە بــرین
خــوێن‌و ئــاو جــاری لێئەهاتــە خــوار
وەکــو چــۆڕاوگەی گوێســیلەی بــەهار
سەارســـەر لاشــەی ئــەو نەوجەوانــە
ســیس‌و شــێواو بــوو وەکــو هەمانــە
کاتــێ بــەتاڵ بــوو خــەیاڵی ســەیران
هــەواو خۆشــی‌و شــادی مەعشــوقان
لــەب بــە خەنــدەوە، هاتــە کایــەوە[2]
جــــەوابی منــــی وەهــــا دایــــەوە:
من کەی یاری تۆم، کەی بە تــۆ دۆســتم
مــن بــۆ حــاڵی تــۆ مەینــەتی‌و کۆســتم
چــونکە شــەیتانم، دوژمنــی ئــادەم

---

[1] چی ئەبێت با ببێت.
[2] لەب: لێو.

ئەیخەمـــە عوســـیان ئیســـلام زۆرو کـــەم[3]
ئـــەمن دوژمنـــی ئـــەولادی حـــەوام
(بـــەری) لـــە قـــاپی رەحمـــەتی خـــودام
تۆبەی چەند کەسی وەکـو تـۆم شـکان
چـــەندە عابـــدم خســـتۆتە عوســـیان
جـــوابم دایـــەوە وتم ئـــەی شـــەیتان
قەســـەم بـــە خـــودای زەمـــین و ئاســمـــان
تۆبـــەم لـــە جـــاران زۆر قائیمـــترە
نوێـــژو تاعـــەتم گـــەلێ چـــاترە
بۆیـــە هـــەر ئـــەموت مـــن تـــۆم بدیایـــە
تۆڵـــەی عالـــەمم لێـــت بســـەندایە
شـــوکر ئـــاواتم ئـــەوا هاتـــە دی
دوژمنـــی خـــۆمم بـــە سەرشـــۆڕی دی
یـــاخوا ســـەد خێـــری وەهـــا بێتـــە رێـــم
کە دوژمنی خـۆم هـەر بـۆ خـۆم بیگـێم
ئەلحەمـــدولیلا لـــە رۆژی مەیـــدان
چەند زەربەی کاریم بـە دوژمـن گـەیان
دوژمـــنم، شـــەیتان، بـــۆم هاتـــە مەیـــدان
هەر بە دەستی خۆی، خـۆی دا بـە تـڕان
ئەی شەیتان یـاخوا زوو بـۆم هەڵکـەوی
دیسان بەر حەملـەی (مـەزلوم) بکـەوی

---

[3] عوسیان: یاخیبوون، فەرمان جێبەجێ نەکردن.

فەسڵی بەهارە

فەســـــڵی بــــەهارە، عـــەزیزم نۆبـــەتی ســـەیرانمە
وەقتی عیشوەو نۆش‌و شادی، زەوقـی دەس لـە ملانمـە
چی لە دڵکەم، ئارەزووی وەسـڵی مـەهڕوویان ئـەکا[1]
سـەد جـوانی حـۆریی رووخسـار لـە دیوانـا میوانمـە
من نامەوێ خـەت‌و خـاڵ‌و نەقشـی رووی دولبـەران
چـونکە خێمـەی گـوڵ‌و نێـرگس مـەنزەری چـاوانمە
قەڵەم کوول بوو، لـە وەسـفی حوسـنی تـازە جوانـان
ئـەمجا نۆبـەی تۆیـە، رەقیـب ئـارەزووی مەیدانمـە
بەهرەکـەی شـیعرم سـوارە، تیغـی زوبـانم مـوو ئـەکا
گـەر رەقیـبم بێتـە مەیـدان، ئەوسـاکە مـن سـەیرانمە
سواری ئەسپی نالـەبارە رەقیب لـە دوور وا غـار ئـەدا
ئەمڕۆ (مـەزڵوم) وا لــە سـەبرا موسـابەقەی سـوارانمە

---

[1] مەهڕوویان: رووی وەك مانگ.

کچە کورد

کچــە کــوردێکم زەریــف و هوشــیار
بــۆ کــزی هــۆزم، دڵســۆزو غــەمخوار
بــۆ ژینــی کــوردی گــیروەدەی هــەژار
دنیــام لێبۆتــە شــەوی تــیرەو تــار
ئــارامم نییــە، نــاگرم قــەرار

☆ ☆ ☆

تــاوێ لــە داغــی کــوردی بــەجێماو
دەمــێ لــە حەســرەت لاوانــی شــێواو
بــۆ حــاڵی ژینــی تــاڵی وەك زووخــاو
ئــازاری قــەبرم هاتۆتــە بەرچــاو
دڵ مەینــەتبارە دەروون پــڕ جــەخار

☆ ☆ ☆

حەیفــە کــە کــچو بــە کــچ ناســراوم
لــە تــان و پــۆی کــوڕ جیــاواز کــراوم
بــۆ خزمــەتکردن بێبــەش کــراوم
ســەر دانێم لــە ڕێــی قــەومی فــەوتاوم
نەقــدی جانیشــم بکــەم فیــداکار[2]

☆ ☆ ☆

ئــەوەی، کــە کــوڕو گــەنج و بــەکارە
بــۆ خزمــەتکردن دەســەڵاتدارە
بــۆ شکســتێنێ وا گرفتــارە
خزمــەتی هــۆزی لــەلا بێگــارە
دەمــی بەســتراوە نایەتــە گوفتــار

☆ ☆ ☆

---

[2] جان: گیان.

کۆششـــی خـــەڵکی لـــە بەرچـــاوانە
ئـــەزانی هـــەوڵیان کـــە بـــێ سـامانە
لەســـەریان نییـــە دەســـتی بێگانـــە
بۆیـــە وڵاتیـــان ئـــەڵێی جینانـــە[1]
وەنەوزی غەفڵەت نادا لـە رووی کـار

☆ ☆ ☆

تکایـــە بـــرای لاو، چـــاکو جـــوان
قـــۆڵی لێهەڵکـــەن وا بێنـــە مەیـــدان
بـــە دڵ تێکۆشـــن، ئـــازا بێووچـــان
بـــەڵکو بچـــینە ریـــزی میللـــەتان
ســـەربەخۆ بـــژین نـــەبین دەســـتەوخوار

---

[1] جینانە: کۆی (جەننەت)ە، بەهەشت، فیردەوس.

هاوینی بەرزنجە

تریفـــەی مانگەشـــەو، بریقـــەی کـــڵاوزەر
شـــێوەی مـــەحبوبان، دێتـــە بەرنـــەزەر
ســـەدای لایلایـــەی تـــازە جوانـــان
ئـــەلاوێنێتۆ، دۆســـــتو مەعشـــوقان
کـــزەی بـــای شـــەماڵ کـــە دێ بـــە جـــارێ
بـــۆی گوڵـــێ دێنـــێ لـــە باغچـــەی یـــارێ
قاســـپەی نێرەکـــەو وەختـــی نیوەشـــەو
دەنگـــە بـــۆ عاشـــق، ڕاپـــەڕە لـــە خـــەو
جریـــوەی چـــۆلەکەی بـــەیان لـــە ئاسمـــان
بەســـــتە ئـــــەخوێنن وەکـــــو عاشـــــقان
شـــــنەی بـــــای ســـــەحەر ئەشـــــنێتەوە
بـــــە نـــــاز گوڵـــــەکان ئەلەرێتـــــەوە
بولبـــولی هـــەزار لـــەم چـــڵ بـــۆ ئـــەو چـــڵ
بـــێ پـــەروا ئـــەڕوا لـــەتاو عەشـــقی گـــوڵ
ســـینەو باغچـــەی بـــەی، پـــۆلی نـــازداران
هاوتایـــــە لەگـــــەڵ ســـــپێدەی بـــــەیان
گۆنـــای نـــازداران بـــە ڕەنـــگ ئـــاڵو ســـوور
ســـیوەیل لێیـــداوە، نـــەك ســـووراوی ســـوور
شـــێوەی جـــەوانان بـــە وێنـــەی غیلمـــان
مەملەکەت جەنـــەت هـــەم (ڕەوزەی ڕیـــزوان)
نەخشـــاوی ســـنعەت زاتـــی کردگـــار
بـــۆ (مـــەزڵوم) مـــەدحی نایەتـــە گوفتـــار

کوڕەکاژاو[1]

ئــەی (کوڕەکــاژاو) بــەرزی هــەوادار
ساحێب نـەزارەت بـۆ دەشـتو کۆسـار[2]
ســەربەرزو بڵنــد، گشــت شــاخەکانی
سایەی سـەری گشـت قـەومی کـوردانی
بــە ســەربەرزیی تــۆو چــیای بێســتون
ســەربەرزن قەنــدیل هــەم پیرەمــەگرون
دەماوەنــــد دائــــیم ســـەنا خوانتــــە
عاشـــقی قـــەدو بــالای جوانتـــە
بــەردت هەمتایــە لەگــەڵ گەوهــەردا
غوبـارت تەعنـەی لـە سـەد جەوهـەر دا
ئێســـتاکە بۆچـــی مـــاتو شـــێواوی؟
بۆچـــی حـــەزینو زەرد هەڵگـــەڕاوی؟
بۆچـــی ئەمەنـــدە مـــاتو غـــەمباری؟
بۆچی ڕەنگ زەردی، بـۆ لێـو بـە بـاری؟
کــوا شــنەی پــاڵی بــەرەزای پاڵــت!
کــوا خێمــەی گــوڵو گوڵاڵــەی ئاڵــت!
کــوا پــۆلو دەســتەی تــازە جوانانــت!
کــوا شــەرقیو نەشــید سـەراو ئـەیوانت!
کــوا خــوڕەی بــەفراو فەســڵی بــەهارت!
کــوا دەســتە دەســتەی مەحبوبــەو یــارت!
کــوا ســروەی نەســیم، بــەری بــەیانت!
کــوا نەغمــەی بولبــول دەوری گوڵانــت!

---

[1] کوڕەکاژاو: چیایەکی بەرزە لە شارباژێر (بەرزنجە).
[2] کوهسار: ناوچەی شاخاوی.

مــن داوا ئەکــەم کــۆهی بــە ســامان
حــاڵو ئــەحواڵی خــۆت بکــە بــەیان
جــوابی دامــەوە هــەر وەکــو بولبــول
وتــی: چــی ئــەڵێم بیگــرە بــە دڵ
مــن شــاخی مەشــهوور کورەکــاژاوم
لــە ئاســتی دوژمــن لارە کــلاوم
مــن جێگــای مــەردو پاڵــەوانانم
هــەم بێشــەی گــوردو شــێری ژیــانم
فەســڵی بــەهاران بــە خێمــەی گــوڵان
ئەڕازامــەوە هــەر وەکــو ڕێــزوان
چــەند چــەشمەی ئــاوی ســازگارم بــوو
چەند بــاغو باخچــەی پــڕ لــە کــارم بــوو
وەختــێ گــوڵزاری خــۆم ئــەدی بــە چــەم
ســەد تەعنــەم ئــەدا لــە (بــاغی ئــیرەم)
پــۆلی نــازداران نــازك نــەو خــاڵان
روومەت پەڕەی گــوڵ، قامــەت شمشــاڵان
بــە عیشــوەو نــازو لەنجــەولارەوە
بــە چــاوی مەســتی پــڕ خومــارەوە
ئــەهاتن بــۆ لام بــە عــەزمی ســەیران
ئــەمن جەنــەت بــووم، ئــەوانیش غیلمــان
چــەند زاتــی مەشــهوور قــەدیمی رۆژگــار
ئــەهاتن بــۆ لام بــە عــەزمی شــکار
رۆژێ لــە رۆژان نیگــام کــرد بــۆ دوور
دیم گــەردەلوولێ لــە رووی شــارەزوور
دنیــا سەراســەر بــووە بــە زوڵمــات
ئــەهالی غــەمگین حــەزینو دڵ مــات

پرسیم لــە کەســێ بــە کــوردی زوبــان
ئــەم غــەوغا چــییە، بــۆم بکــە بــەیان
دنیــا سەراســەر بــۆ لــە گرینــە
بۆچــی مــەخلوقات دڵ پــڕ برینــە؟
لــەم خاکــە پاکــە چــییە قــەوماوە
دووربــێ فیتنەیــە، کەوتــە دنیــاوە؟
جــوابی دامــەوە بــە دڵــی پــڕ جــۆش
بــە گریــەو زاری بــە شــینو خــرۆش
حــاڵو ئــەحواڵی بــۆ کــردم بــەیان
ئەســڵی مەســئەلەی لا کــردم عــەیان
وەقتــێ کــە بیســتم رۆژی رەشــی کــورد[1]
هاتمــە جــەنبوش، هــەتا شــەقم بــرد
کــردم بــە ســەرما خــاکی بــێ شمــار
یەخــەی خــۆم دری لــە ســەرتابەخوار
بــاغو باغچــەی گــوڵ کەوتنــە خــەزان
ناڵــەی بولبــولان گەیشــت بــە ئاسمــان
ئەمەنــدە گریــام کێشــام بــە ســەردا
وەك بــاوك مــردە بــانگم لــێ بــەردا
یــاخوا دەردی وا خــوا نەیــدا بــە کــەس
وەکو دای بە کــورد (مــەزڵوم)ی بێکــەس

---

[1] مەبەست لە تێکچوونی کۆماری کوردستان لە مەهاباد.

سکاڵا لە خزمەت یارا

یــــاری وەفـــادار، یـــاری وەفـــادار
نـــازکو نـــازدار، یـــاری وەفـــادار
لـە هیجرانی تۆ بـووم بـە کـۆی زوخـاڵ
نـەمکرد سـەیرانی گۆنـاو خـەتو خـاڵ
عەهــدە کردوومــە هــەر وەکـو فـەرهاد
لە کۆی عەشـقی تـۆ خـۆ بکـەم بـەرباد
هــەر کاتــێ شــاد بـووم بـە دیـداری تـۆ
بـووم بـە خـاوەنی خـەتو خـاڵی تـۆ
لام مەتڵــەب نییــە تەعنــەی رەقیبــان
گوێ نادەم بە پەنـد، واعیـزو خویشـان[٢]
دەوڵــەتی وەســڵت بــۆ مــن کافییــە
تــاجی کەیخوســرەو لام بــەهای نییــە
گــەنجو ئیقبــاڵم دانــەی خــاڵی تــۆ
چــرای دیــوانم چــاوی کــاڵی تــۆ
خــوردو خــۆراکم ماچــی کـوڵمی تـۆ
شیشــەی شــەرابم ســای گــەردنی تـۆ
مەعبەدخانەکــەم خەڵوەتخانــەی تـــۆ
قیبلــەگای ســوجدەم میحرابــی ئــەبرۆ
تــەوافی کەعبــەم وەســڵی دیــدارت
(حەجەرلئەسـوەد) خـاڵی رووخســارت

---

[٢] واعیز: ئەوەی نەسیحەت دەکا.

تـای عـودو تـارم دوو زوڵفـی خـاوت
سەرخۆشـی کـردم مەیخانـەی چـاوت
مێـزی شـەرابم سـینەی مەڕمـەڕت
مـەزەی شـەرابم دوو لیمـۆی تـەڕت
عـەرەق و بـیرەم ماچـی کـوڵمی تـۆ
سـاقی و پیاڵـەم چـاوی گەشـی تـۆ
دەم دەم ئەنۆشـم شـەرابی گۆنـات
دوو لیمـۆی کاڵـت، بـۆ مـەزە هێنـات
مەسـتی دوو چـاوی (عاشـقکوژی) تـۆم
جگـەر لەتلـەتی غـەمزەو نـازی تـۆم
چـاوت هـەڵبڕە، بزانـە مـن کـێم
ئـەمن مـەجنونی دوو چـاوی لـەیلێم
ئەسـیرم بـە دەس رەقیبانـەوە
هـەم بـە دەس دڵـەی ماڵوێرانـەوە
دەردم وەهایـە لـەیلی نازپـەروەر!
نزیکـە دەرچـم لـە پێسـتی بەشـەر
ئیـتر کۆتـایی کـەلامم نایـە
رەنگ زەردی عەشقم، شیفام قـەت نایـە
(مەزلـوم) وەك مـەجنون پیشـەی زارییـە
خولیـای عاشـقی بـێ قەرارییـە

کام ویژدان

کام دین، کـام ئیمـان، کامیـان ویژدانـە
ئـاخۆ کـام ئینســان ئەمــەی لا جوانــە
گــەرماو شــەرارەی هــەتاوی بــەتین
خـوێنم کـا بـە ئـاو، هێـزم کـا بێ تـین
هەوڵبــەم بــە دڵ بــە درێــژی ســاڵ
بـە سـەرماو گـەرما بـۆ ئیـدارەی مـاڵ
بــە ســاڵێ بــەحاڵ شــتێك پەیاکــەم
لــە مـردن کۆشـێ خێـزان رزگارکـەم
کــاتی حاسـیلات، بـێ شـەرمو بێبـاك
لێم کـۆ ئەبنـەوە وەك داڵ بـۆ سـەرلاك
بـێ عـەرەق رشـتن، یـان رەنجـی بـازوو
خەرمان بەش ئەکەن، سـەهل زووبـەزوو
بەشـی موڵکانـەی: ئاغـا، شـێخ، مـەلا
لە چوار بـەش بێشـك سـێ بەشـی ئـەبا
ئینجـا چـی مـاوە بـۆ مەسـروفی مـاڵ
بــۆ جــلو بــەرگو پــێڵاوی منــاڵ
ئـاهو هەناسـەی ئـەم گشـت خێزانـە
بچــێتە ملــی ئــەو ملهوڕانــە
(مــەزلّوم) تــا شــێخو ئاغــا لــەناوبێ
لـــە کوردســـتانا ئـــازادی نابـــێ[1]

---

[1] ئـەم هۆنراوەیـە لـە مەلیحـەخانی خێزانـی شـاعیر بیسـتراوەو شـێخ عومـەری کـوڕی شـاعیر نووسیویەتیەوە.

خەفەت دڵمی برژان

خەفـــەت دڵمــــی بـــرژان وەك کـــەباب
جەرگم لەتلەت بـوو وەك گۆشـتی قەسـاب
درا لـــــە شـــیش و بــــرژا بـــە ئـــاگر
بـــۆ مـــەزەی شـــەراب ئـــەوەڵ و ئـــاخر
ســـــەبرو تاقـــــەتم لــــــە دڵا نــــــەما
پـــردی تەحـــەممول لـــە ســـەد لا پســـا
لــە رووی ســەر زەمــین فیعلــی ناشــیرین
ئەمەنـــــدەم دیـــــوە نایەتـــــە نووســـــین
عــەرەقخۆر دائــیم، پیاڵــەی مــەی بەدەســت
بــێ پــەروا ئــەیخوارد رووســیای بەدبــەخت
ناترســـــێ لــــە رۆژ دیــــوانی مەحشـــــەر
قـــەت خـــۆفی خـــوای نایەتـــە نـــەزەر
قەشمـــەری بـــە نوێـــژ، گاڵتـــە بـــە رۆژوو
ئیســـتیهزا بـــە حـــەج، زەکـــات و مـــەولوو[1]
عـــەرەق خـــواردنی ئەمەنـــد لا جوانـــە
قـــاپێکی بـــە دەس، دووی لـــە گیرفانـــە
بــــۆ خـــۆی زەرەرو بــــەلا ئەســـێنێ
هـــەر بـــە دەســتی خـــۆی دیـــن ئـــەدۆڕێنێ
لــــە حــــاڵی مــــردن گـــەلێ بێحـــاڵن
تــــاڵبی هـــــەواو نـــــەفس و خـــــەیاڵن

---

[1] ئیستیهزا: گاڵتەپێکردن.

خوایـــە تـــۆ خـــۆت فعلیـــان ئـــەبینی
غـــەزەبت بۆچـــی بـــە جـــۆش نایـــەنی
لـــە دونیـــا لـــە مـــن عاســـیتر نییـــە
باســـی خـــەڵق ئەکـــەم خـــۆم لـــەبیر نییـــە
(مـــەزڵوم) گونـــاهی خـــۆم ئەکـــەم ئیقـــرار
تەڵـــەبی عـــەفوو ئەکـــەم لـــە ســـەتار

مەرحەبا پارە

مەرحــــەبا پـــارە، مەرهــــەمی زامــــم
فـــەرەحی قـــەلب‌و دڵـــەی ناكـــامم
پـــارە، بـــە تۆیـــە قـــووەتی ئـــەژنۆم
ئـــەتۆ دەرمـــانی بـــۆ زامـــی بەســـۆم
پـــارە گریكـــی دڵـــی ویرانـــی
واســـیتەی روونـــی هـــەردوو چـــاوانی
ئـــەتۆ چـــاتری لـــە بـــراو بـــاوك
هـــەر ئـــەتۆی پـــارە، پریاســـكەی نـــاوك
بـــۆ تۆیـــە بـــرا بـــرا ئـــەكوژێ
لـــە رووی مەیـــدانا خـــوێنی ئـــەڕژێ
بـــۆ تۆیـــە دەوڵـــەت حـــەرب ئـــەكا ئـــیعلان
حـــەیات تـــەرك ئـــەكا ئـــەبووریٚ لـــە گیـــان
كاســـبان بـــۆ تـــۆ رۆژ هـــەتا ئێـــوار
هـــەوڵت بـــۆ ئـــەدەن لـــە لادێ‌و لـــە شـــار
بـــۆ تۆیـــە جـــەردە كـــە ریٚگـــە ئـــەگرێ
بـــە گوللـــە، جـــەرگی رێبـــواران ئـــەبڕێ
بـــۆ تۆیـــە كـــە ژن حـــەیا ئەفرۆشـــێ
خـــۆی مـــەهتوك ئـــەكا لـــە بـــۆ قرۆشـــێ
پـــارە لـــە دونیـــا، هـــەر تـــۆ ئـــەنوێنێ
هەر وەكـو بولبـول سەربەسـت ئـەخوێنێ
پـــارە چـــەند پیـــاوی نـــەفام‌و هـــەرزە
بە تۆ بوو بە پیاو زیاد بـەم نـەوع‌و تـەرزە
چەند مـەردو عـاقڵ بـە بێ دەردی سـەر
دێنـــە خزمـــەتی ئـــەبن بـــە نۆكـــەر
چەند كەسی ناكەس تـۆ كـردت بـە پیـاو

کـــردت بـــە خـــاوەن دیـــوانی تـــەواو
بـە بـێ تـۆ پـارە چـەند سـاحێب وەجـاغ
مـــاتو غەمگینـــە دەروون پـــڕ لـــە داغ
تـــەنها خـــەمڕەوێن جـــەنابی ئەمـــە
بـــێ پـــارە بەشـــی هـــەر جـــەفاو غەمـــە
هیچ کەس ناپرسـێ لـە سـاحێب نەسـەب
لە قـەدرو حورمـەت لـە حـەیاو ئـەدەب
مـــەلای بێچـــارە کـــە لێـــی ئەپرســـێ
هـــەزار یاســـینو تـــەلقین بـــە فلســـێ
کێ بـە شـێخ ئـەڵێ لـە کوێـوە هـاتووی
دەروێش بە پولێ سـەد زیکـری یـاهووی
غـــەیری پـــارەدار هـــەمووی بەتاڵـــە
کـــێ مـــەلاو شـــێخی هـــەر لـــە خەیاڵـــە
هەرکـەس پارەی بـوو ئـەو کەسـە پیـاوە
دێنـــە خزمـــەتی لـــەملاو لـــەولاوە
ئەگـــەر پـــارەدار لـــە فـــەقیر بـــدا
ڕەزیلـــی بکـــا تەعنـــەی لێـــدا
گـــەلێ پێـــی خۆشـــە زۆر منـــەتبارە
لای نەســـیحەتەو فـــەقیر بێچـــارە
پێـی ئـەڵێ حەقتـە هەرچـیم پێبکـەیت
لام نەسـیحەتە هەرچـیم پـێ بڵێیـت
(مـــەزڵوم) بزانـــە پـــارە بـــۆ دونیـــا
چـەند فـەزلو هونـەر بـە ئینسـان ئـەدا

بۆ پارە

بــۆ پــارە گــەلێ خــۆی ریســوا ئــەکا
موبتــەلای داوو ســەد بــەلا ئــەکا
بــەیانی کــردووە پیاوچــاکانی زوو
دینتــان دینــارەو ســڵ ناکــەن لــە سوو
پارەیــە مایــەی ســەرگەردا نییــە
هــەر پــارە ئەســڵی ماڵوێرانییــە
کەســێ کــە پــارەی هــەبێ بــە غــەزەب
دینــی بــە پــارە ئــەدا بــێ تەعــەب[1]
هەرکــەس دینــی خــۆی بــە سیمو زەڕ دا
خــۆی خســتە دۆزەخ، ســەرکا بــە قــوڕدا
هــەر پــارە ئینســان ئەخاتــە عیسیان[2]
تــەوەللای ئــەکا لــە دیــن و ئیمــان
پــارە چــەند کەســی کــردووە مــەغروور
وەکــو دێوانــە بــە مەســتی مەشــهوور
قــارون بــە پــارە (تەککــەبووری) کــرد[3]
خۆی ریسوای لای خواو پێغەمبــەری کــرد
کەســێ ئینســان بــێ لــە بــۆ ســیمو زەڕ
خــۆی رووزەرد ناکــا لــە رۆژی مەحشــەر
پێغەمبــەر بــۆ خــۆی داوێتــی خەبــەر
پــارە فیتنەیــە بــۆ حــاڵی بەشــەر
(مــەزڵوم) زەڕو ســیم خــاس بــۆ ژنانــە
ســوکو بــێ بــەهای لای مەردومانــە

---

[1] تەعەب: هیلاکو ماندوو. [2] عیسیان: تاوانو گوناهکردن.
[3] کابرایەکی دەوڵەمەندی بەنی ئیسرائیلە، لە سەردەمی حەزرەتی موسادا ژیاوە. موسا نەفرەتی لێکردو کابرا خۆیو خەزێنەکانی بە ناخی زەویدا چوونە خوارەوە، کینایەتە بۆ دەوڵەمەندی.

هەڵۆو ڕێوی

تـــەیرێکی عـــاقڵ زیرەکـــی هوشـــیار
خـــانووی کردبـــوو لەســـەر یـــەك چـــنار
بـــە عـــەیش‌و شـــادی بـــە خۆشـــی ژیـــان
لەســـەر ئـــەو دارە کـــردی (ئاشـــیان)[2]
ڕۆژێ لـــە ڕۆژان ڕێـــویی حیلـــەکار
ڕێـــڕەو بـــوو ڕێگـــەی کەوتـــە بنـــی دار
ســـاتێ ڕاوەســـتا لـــووتی هـــەڵبڕی
لەســـەر دارەکـــە تەیرەکـــە فـــڕی
بـــانگی کـــرد ئـــەی تـــەیر لـــەو دارە بـــەرزە
بێـــرە خـــوارەوە بـــۆ ســـەر ئـــەم عـــەرزە
ئەگـــەر بـــە قســـەم قەناعـــەت نەکـــەیت
هەر بە دەستی خۆت، خۆت ریسـوا ئەکـەیت
بـــە کلکـــی تیـــژو ئەســـتووری زۆردار
دار لـــەت لـــەت ئەکـــەم هـــەروەکو مشـــار
کاتـــێ کـــە دارم کـــرد پـــارە پـــارە
مـــەردو نامـــەردی ئـــەو وەختـــە دیـــارە
بـــێ ســـزاو زەرەر هـــەر بـــە دەســـتی خـــۆم
کـــەوڵت ئەکـــەم‌و بـــە ژەمێـــك ئـــەتخۆم

✯ ✯ ✯

هـــەڵۆی خـــڕو جـــوان لێـــی هاتـــە گوفتـــار
وتـــی: مـــام ڕێـــوی جـــادووی حیلـــەکار

---

[2] ئاشیان: هێلانە.

سـیحری تـۆ مـەعلوم لای مـن بەتاڵـە
عـەقڵت عەبەسـە، فیکـرت مەحاڵـە
بـڕۆ لـە ڕێـی خـۆت خـوا رزقـت بـدات
مـن نێچـیرت نـیم مـەعلوم بـێ لـەلات
هـەڵۆ زۆر رجـاو تەشەبووسـی کـرد
لـە لای مـام ڕێـوی تەئسـیری نـەکرد
بـە قـەهرو غـەزەب لەسـەر دار فـڕی
سـواری ڕێـوی بـوو تـا ورگـی دڕی
ڕێـوی کـرد پـارە، وەك شـێری جـەنگی
جـەرگی دەرهێنـا بـە زۆری چـنگی

☆ ☆ ☆

ڕێـوی بـۆ تـەماع وازی نـەهێنا
نـە هیچـی دەسـتکەوت، سەریشـی دانـا
ئـاخ لـە بـۆ کەسـێ نەچـێ بـە قـارا
لەگـەڵ دوژمنـا بکـا مـودارا
تـاکو فرسـەتێ دەسـکەوێ رۆژێ
یەخـەی پێبگـرێو خـوێنی بڕێـژێ

حەبی تەباشیر شرینقەی قەڵەم[1]

بـــرا نەخۆشـــیو دەردی نـــەزانی،
نـــەزانی، بۆیـــە بـــە خـــۆت نـــازانی
جـــەهل دەردێکـــی نادیارییـــە
فریـــای نەکـــەوی دەردت کارییـــە
داوو دەرمـــانی ئـــەم دەردە ونـــە
زانینـــی عیلمـــە هـــەوڵی خوێندنـــە
بچـــۆرە مەکتـــەب (دارولشـــیفایە)
موعـــەللیم دکتـــۆر دەوای لەلایـــە
حـــەبی تەباشـــیر، شـــرینقەی قەڵـــەم
ئەبێتـــە شـــیفای ئـــازارو ئەلـــەم
ئـــەو کتێبانـــەی لـــە بەردەســـتتایە
رەچـــەتەیە کـــە دەوای تـــۆی تیایـــە
ئەجزاخانەیـــە هـــۆدەی دەرســـخانە
پـــڕ لـــە دەرمـــانی دەردی نەزانـــە
لەو ئەجزاخانە گـــەر دەوات ئـــەوێ
ســـەعیکە هـــەتا دەســـتت ئەکـــەوێ
بـــۆ تێکۆشـــینە ئەفـــەرمووێ خـــودا
(لـــیس للانســـان الا مـــا ســـعی)

[1] لـە دیوانەکەیـدا نەنووسـراوە، کـاك فەرەیـدونی حـاجی کـەریمو شـێخ عومـەری کـوڕی شـاعیر لەبەریانەو نووسیویانەتەوە.

چای خواردن

کـــوردە دەخیلـــە دەســـتم بـــە دامـــان
(ســـــەماوەرە زەرد) بهێنـــــە مەیـــــدان
ئـــاگری تێکـــە بـــا بێتـــە خـــرۆش
بـــە وێنـــەی دڵـــی عاشـــق بێتـــە جـــۆش
زیـــڕەی ســـەماوەر بـــە گـــوێ ببیســـم
بـــە ئیزنـــی خـــوا لـــە دەرد ناترســـم
نەخۆشـــی راســـتە بـــە دەس خوایـــە
چـــایش وەك مـــەولود دەفعـــی بەلآیـــە
قۆریـــەی رووســـی، پیاڵـــەی ژاپـــانی
شـــەکری بـــەلجیکا، چـــایی ســـیلانی
هـــەمووی حازرکـــە لـــە دیوەخانـــت
بـــا شـــادمان بـــێ ئـــەهلی دیوانـــت
بـــۆ ئـــەهلی مـــەجلیس تێکـــە پـــەیا پـــەی
بـــە یـــادی دەوران (کـــە یـــا نـــانی کـــەی)
ئەگـــەر خوداوەنـــد مـــاڵی داوێتـــێ
پـــارەو حـــەیوان و حـــاڵی داوێتـــێ
بـــۆ تـــۆ چـــا خـــواردن ئـــەخلاقی پاکـــە
(نـــور لەســـەر نـــورە) وەك ئیحســـان چـــاکە
خوای گەورە بۆ خۆی بـۆی کـردووین بـەیان
ئـــەموال و ئـــەولاد زینـــەتی دونیـــان
مـــادام وەهایـــە وەك زەخـــیرەی مـــاڵ
شەکرو چای ئـەوێ هەرکـەس بـە پێـی حـاڵ
بـــرا ئـــەزانی شـــەکرو چـــا بـــاوە

ئاومالّــــت ئـــەیخوا لــــەملاو لــــەولاوە
ئەگـــەر میوانـــێ رووی کـــردە مالّـــت
شەکرو چات نەبێ، گـوی سـەگ بـە حالّـت
مـــەلّێ قـــەدیمی زەمـــانی پێشــــوو
لـــە مـــالّی شـێخو ئاغـــا چـــا نـــەبوو
یـــاخود لـــە بـــاوو بـــاپیرم پرســـی
شـــەکرو چـــا ئەســـلّەن نـــەبووە باســـی
مـــەلّێ مـــن نـــایخۆم نایـــە بـــە مالّمـــا
ســـیرەتی بابـــە بـــۆ مـــن بـــەجێما
منـــیش کاکـــە گیـــان تەســـدیقی ئەکـــەم
بـــاوو بـــاپیرت چـــای نـــەکردە دەم
کـــەی لـــە زەمـــانی ئـــەوان بـــرا گیـــان
رێگـــای تیجـــارەت بـــووە وەك ئـــەلئان
بـــۆی بێنـــە پێشـــێ ئـــەنواعی تـــەعام
بـــۆت نـــەکرد چـــایی نـــاگری ئـــارام
کـــێ دێ ئوتومۆبیـــل بـــە فـــەردەو بـــە بـــار
شـــەکرو چـــا بێنـــێ لـــەم شـــار بـــۆ ئـــەو شـــار
کـــەی بیســـتویانە بـــە شـــەمەندەفەر
بێتـــە شـــارەکان ئـــەنواعی شـــەکەر
پاپۆڕیـــان کـــەی دی تیجـــارەت بکـــا
بـــە نـــاو بـــەحرا بـــێ بـــازاڕت پـــڕ کـــا
ســـەنعەتی قـــەدیم کـــەی ئـــاوا بـــووە
ســـەروەتی ئێســـتا کـــەی ئەوســـا بـــووە
کاکـــە ســـەروەتی زەمـــانی پێشـــوو

دەوڵـــەتی ماڵـــێ: بزنـــێ یـــا دوو بـــوو
ئەگـــەر خـــۆ ماڵـــێ جووتـــێ گـــای بوایـــە
ئـــەوە مـــەزن بـــوو چـــونکە فەلایـــە
ئێســـتا کـــام کـــەس ئـــەڵێی فـــەقیرە
ســـاحێب ســـەروەت‌و تـــەخت‌و ســـەریرە
هـــەموو ســـاحێبی پـــارەو مەعاشـــن
خـــاوەنی دەزگـــاو دیـــوانی باشـــن
هەرکـــەس بـــە نـــەوعێ کەســـابەت ئـــەکا
لەگـــەڵ ســـەڵتەنەت شـــەکرو چـــا ئـــەخوا
خـــەڵقی قـــەدیمی کـــەی لـــە مەیدانـــە
(ئـــەو نانـــە نانـــە ئـــەمڕۆ لـــە خوانـــە)
(مـــەزڵوم) ئەگـــەر تـــۆ وەکـــو ئـــەوان بـــی
نامـــەی رەزیلـــی بـــۆ خـــۆت ئەنووســـی

راوی نێچیرێ

ڕۆژێ بـــە عـــەزمی شـــکاری نێچـــیر
کردمـــە شـــانم تفـــەنگی پێـــنج تـــیر
خەریتـــەو چـــەتاڵ ئەســـبابی شـــکار
پۆشـــام بـــە بـــاڵا لـــە ســـەرتابەخوار
چـــوومە شـــکارگای جـــاری جـــارانم
خـــۆم خســـتە حەشـــار بـــۆ نێچـــیرانم
لـــە ناکـــاو گورگـــێ ڕێگـــەی لێگـــرتم
بـــە قەســـدی خـــواردن یەخـــەی پێگـــرتم
دەســـتم لـــە کـــاردا هەڵمـــەتم بـــۆ بـــرد
دوو ســـێ فیشـــەکم بـــۆ ڕەوانـــە کـــرد
بـــە زۆری گوللـــە گـــورگم کـــرد هـــیلاك
مێشکی تێکەڵ بوو لەگـەڵ خـوێن‌و خـاك
کـە دیـم بێچـوەکەی خـەیاڵێ غەمگینـە
لـــە داغـــی بـــابی دڵ پـــڕ برینـــە
دڵـــم نـــەیهێنا بێچـــولەی هـــەژار
هـــەر وەکـــو بـــابی بکـــەم گرفتـــار
هێنامـــەوە مـــاڵ بـــە کەشـــك‌و پـــەنیر
بـە گۆشـتی بـرژاو بـە قـەیماغ‌و شـیر
پـــەروەردەم ئـــەکرد بـــێ ســـزاو زەرەر
تـــاوەکو بـــابی بـــوو بـــە هەڵمەتبـــەر
نـــازانم داغـــی کوشـــتنی بـــابی
لـــە دڵیـــا مـــاوەو هـــەروا لـــە یـــادی
لـــە بـــۆ حـــەقی خـــۆی وا فرســـەت بینـــە

بـۆ قەسـاس سـەندن هـەر لـە کەمینـە
ناغـافڵ وەك مـار ئـالا لـە رانم
پـڕ دەمـی بـڕی لـە گۆشـتی گیـانم
ئاخ لـە بۆ کەسێ دەسـی کـەوت دوژمـن
رەگ‌و رەچـڵەکی دەربێنـی لـە بـن
گـەورە نـەکوژی‌و بچـووك جێبێڵـێ
بـێ بـە ئـاگر بـەربێ لـە خێڵـێ

جەژنە پیرۆزە

جەژنم غەمە، یاخود ئەسەف، بادەم تاڵە وەك زەهری مار
تەن سوختەو دڵ حەزینم لە فیرقەتی یارو دیار
تەن زامدارو دڵ سپێرم لە بۆ تەعنەی رەقیبانم
کونکون بووە جەرگو دڵم، هەر وەکو نەی ئەکا هاوار
لە راستیدا من کەسێکم لە ناو ئۆردووی دەردو غەما
فەقەت ئەمڕۆ بەرزە شانم فەریقو سپەهـ سالار
ئەوسافی خۆم گەر بەیان کەم لە بۆ ئێوە بە موختەسەر
گەهـ فاعیلو گەهـ عامیلم، گاهی جامباز لە ناوی شار
غەمم زۆرە، غەمی ئێوەش کە بێ مەیلن بۆتە سەربار
خوایە دووربن لە موسیبەت، هەم لە بەلای رەبی ستار
دائم ئەڵێم بە رۆژو شەو (أسعد الله أیامکم)
موبارەك بێ لە بۆ ئێوە جەژنی ئەمساڵ هەر وەکو پار
با (مەزڵوم)یش لە غوربەتا جەژنی غەم بێو خۆراکی دەرد
بێ بەهرە بێ لە دیدارتان هەتا رۆژی دیوانی کار

سەلاحەدین

سـەلاحەدینی ئـەیوبی لەقـەب
ئیفتیخارمانـە ئـەی كـوردی حەسـەب
سـوڵتانە ئـەمڕۆ قـەهرەمانی كـورد
یەعنی شێخ مـەحموود حسـێنی نەسـەب
یەكسـەر تێكۆشـن بـرای هاوزبـان
لـە بـۆ ئیتیحـاد بـە رۆژو بـە شـەب
كـوردە دەخیلـە شـێرانە دەسـتوور
بۆ دەفعـی جـەهل عـیلم كـەن تەڵـەب
كاسەی مەعریفـەت پڕو لێـوان كـەن
هـەموو بنۆشـن یەكسـەر (لەبالـەب)
سەربەستیو جەسـوور ئیرسـی خۆمانـە
بۆمـان بـەجێما لـە ئەجـدادو (ئـەب)
ئەم ئیرسەی كوردە با نەدەین بـە كـەس
نـەبێ بـە مایـەی خەفـەتو غـەزەب
ئیلتیمـاس ئـەكا (مـەزلوم)ی فـەقیر
ئـەم نەسـیحەتە فێـر بـن لـە مەكتـەب

دنیاو چەرخ

رووم لــە تۆیــە، گــوێڕاگرە، بــۆت بەیانکــەم ماجــەرای دڵ
هەرچــی ئــەڵێم عــاجز مەبــە، بــا داغــی خــۆم نەبەمــە گــڵ
ئاگرت تێچــێ جیهــان! رەببــی گــەردنت شــکێ بــۆ کــردەوەت
تــۆی مەنبــەعی فســقو فەســاد، تــۆی ئالــەتی زوڵــمو قــەتڵ
شــاخی بــەرزت دەبــێ دەربــێ بــە دەم ســزاو نەگبەتــەوە
تــەختو بــەختت ســەرنگون بــێ، تــا قیامــەت ببــی خەجــەڵ
من بــە هــەدەر لۆمــەت ئەکــەم، بــە بــێ ســوودە تەعنــە ئــەدەم
هەرچــی بکــەی عــەیب نییــە، باکــت نییــە لــە تەعنــەی گــەل
بــێ ئوســـوڵە ئیشـــوکارت، بــێ مەتڵەبـــە گـــیرو دارت
بە کەر ئەدەی تەوقەی زێڕین، لە سەگ ئەکەی حیلەی غــەزەل
وەکــو شــەیتان تــۆ لــە رێگــە دەرئەکــەی منــداڵی خــەڵقی
نــانی بــاوکی خــۆی نــەدیوە، دنیــات دایــە خەزنــە لــە گــەل
وەکــو تاســی حــەمام وایتــە، وەفــات بــۆ کــەس نییــە تــا ســەر
تاڵبانــت بــە داغ ئــەمرن (مونکیرانــت) عــەدوون بــە دڵ
غــەیری (مــەزلوم) هــەموو عالــەم بــۆ وەســڵی تــۆ خرۆشــاوە
بە دەس سیحرو جــادووی تــۆوە بیریــان چــووە دەردی ئەجــەل

ئامۆژگاری

ئـــەم نەســـیحەتەم نووســـی لـــە دەفتـــەر
بیگـــرە لـــە گـــوێ، هـــەم بیکـــە لەبـــەر
پەنـــدێکی نـــافیع ســـاحێب ســـەوابە
ڕێنمـــای خێـــرو چـــاکەو حیســـابە
ڕۆڵـــە پێـــت ئـــەڵێم چـــاكو خـــۆش خووبـــە
شـــیرین كـــەلام بـــە گەشـــاوە ڕووبـــە
ڕووخۆش بە چاکە لەگەڵ هـەموو كـەس
لەگـــەڵ غـــەریبو فـــەقیرو بێكـــەس
ڕەحـــم بـــە هـــەتیو، ئـــەدەب لـــە گـــەورە
بچـــووك دڵ خۆشـــكە هـــەر ئـــەوە خێـــرە
مـــوكرم بـــە ڕۆڵـــە بـــۆ خـــۆت بفامـــە
ڕەحـــمو دڵـــت بـــوو، عـــەقڵت تەمامـــە
ئەگـــەر تـــاڵیبی نـــەبی بـــە ناكـــەس
تـــەوازع بكـــە لەگـــەڵ هـــەموو كـــەس
فەرموودەی حەزرەت شـاهی (لەولاكـە)[1]
جـــەزای خراپـــە بـــدە بـــە چـــاكە
لەگـــەڵ هاودینـــا یـــەك دڵو ڕەنگبـــە
لەگـــەڵ بـــێ عـــەقڵ كەمـــدوو بێدەنگبـــە
لـــە ڕەفاقـــەتی هـــەرزەو هـــەرزەكار

---

[1] ئاماژەیە بەو فەرموودەیەی کە دەڵێت: لولاك لولاك لما خلقت الافلاك.

دووربــە عــەزیزم زینهــار ســەد زینهــار
بــۆ پەیــدابوونی دوژمـــن مەکۆشـــە
دۆســت پەیــدا بکــە ســڕیان بپۆشــە
خــولْقی قەناعــەت شــیرینو بــەرزە
قەناعــە بکــە مەبــە بــە هــەرزە
کەســێ ئینســان بــێ تەکــەبوور ناکــا
هــەروەکو شــەیتان خــۆی مــەغروور ناکـا
خــۆت دەنــی مەکــە، مەبــە بــە دووڕوو
هــەر وەکــو مەگــەز مەنیشــە لــە گــوو
ئەگــەر وەعــدەت دا ئــەبێ وەفــات بــێ
راســتگۆ بــە دائــیم ســەیرو ســەفات بــێ
بــە چــاوی ســووکی مەڕوانــە فــەقیر
فــەقیر خــۆی نــادا بــە هــەزار ئــەمیر
دنیــای بـــێ بـــەقا، زۆر بێوەفایـــە
هـــەر رۆژ بـــۆ کەســـێ ئەچـــێتە کایـــە
زۆر بــە تاعــەت بــەو دەروونــت پــاك بــێ
نەزەر قەت مەکــە، چــاوت روونــاك بــێ[2]
رۆڵـــە ئـــەمین بـــە خیانـــەت مەکـــە
ئیســـلام بـــە، تـــەرکی دیانـــەت مەکـــە
لــە رووی بــابو داك بــێ ئــەدەب نــەبی
بــا لـــە ئــاخیرەت موعــەززەب نــەبی
قـــەدری ئوســـتادت فـــرە بزانـــە

[2] نەزەر: تەماشاکردنی مێینەی غەیری خوشك بە نیازی سێکسی.

بــێ ئــەدەب نــەبی ئــەخلاقت جوانــە
رەزیلـــی مەکــە زینهــار ســەد زینهــار
ئینســانی رەزیــل قــەت نــەگری بــە یــار
ســەخاوەت بکــە چــەندت تاقەتــە
ســەخاوەت تۆشــەی رێــی قیامەتــە
ســنعاتێ عــەزیز! بزانــە چــاکە
ویجــدانت بــێ کــردەوەت پاکــە
رووخــۆش بــە دائــیم فــەرەح لــە دڵ بــە
لــە رووی خــەڵقا هــەر وەکــو گــوڵ بــە
ئیکرامــت بــێ لــەگــەڵ میوانــت
لــەگــەڵ دراوســێو ئــەهلی دیوانــت

لە بەحری میحنەت و غەمدا

لــە بــەحری میحنــەتو غەمــدا، هــەموو عالــەم پەرێشانە
لــە شــومی جــەوری گەردوونــە کــەوا پامــاڵی وێرانــە
ئەبــەد شــەرمی گلەمەنــدی لــە چــەرخی ئاسمــان ناکــەم
لــە جێــی دانــا، دەنــی دانــا، لــە هــەوڵی شۆڕشو شــانە
زەمانــە دون پەســەندە، گشــت بــە داغــی ســینە ســوتاوە
بوزورگــانی کــەرەم پیشــە، بــە یــەك دەفعــە پەرێشــانە[1]
زەمــانی نامــەوەر، ئــەمڕۆ لــە تەنگیــدا خــەریك مــاوە
وەکو هەورێ بە دەم (صرصر) شــێواوی حــوکمی یەزدانــە
خــیلافو تــەرکی عاداتــە وەکــو مــەجنون لــە دونیــادا
بکــەم زاری هــەتا وەقتــێ کــە حەشــری جــنو ئینســانە
لە دەس جەوری فەلەك ئــاگر لــە خــەرمانی دڵــم بــەربوو
خاکی عالەم بە سەر (مەزڵوم) کە غەرقی دەردو هیجرانــە

[1] بوزرگان: گەورەو هەڵکەوتووان.

کەرە دێز

مایـــەی نۆمـــاڵیم کـــەرێکی دێـــز بـــوو
چـــاپۆكو وریـــا گـــەلێ بـــەهێز بـــوو
هەربەناو کەربوو رەوتو رەفتـار خـۆش
عـەقڵی زیـاتر بـوو لـە بـەعزێ بێهـۆش
چونکە ئەو کەرە چوستو چـالاك بـوو
دێزێکـی پەسـەند دەسو چـاو پـاك بـوو
خزمـــەتم ئـــەکرد بـــە رۆژو بـــە شـــەو
نەمئـەدا بـە سـەد ئێسـتـری خۆشـڕەو
عەجەب شێری بـوو بـۆ رێگـەو سـەفەر
لە دەشت کـەژدا چوستو هەڵمەتبـەر

☆ ☆ ☆

کـــاتێکم زانـــی خەبـــەریان هێنـــا
قاچـــی کـــەرە دێـــز لـــە بنـــا شـــکا
کـە دیـم کـەرە دێـز شـلو شـێواو بـوو
سـەبرم لێـبڕا چـاوم لـێلاو بـوو
هاتمـــە گوفتـــار لـــە رووی قـــارو قـــین
ئەمـە چ کەسـە لـە رووی سـەرزەمین
کـێ وا جەسـوورە سـاحێب زۆرو سـام
قاچی ئەم کەرەی جیا کـرد لـە ئەندام؟
شـەرتە هـەقی خـۆم، بـۆ خـۆم بسـێنم
ریشەکێشـی کـەم جـەرگی دەربێـنم

☆ ☆ ☆

زانـــی غـــەزەبناك دڵـــم بەجۆشـــە
بـــۆ قەساســـی ئـــەو دڵ بـــە خرۆشـــە
بـــە رەســـمو تـــەعزیم هاتـــە پێشـــەوە
وتـــەی شـــیرین مـــەعنا کێشـــەوە
وتـــی غـــەم مـــەخۆ مەکێشـــە ئـــازار
هـــەقم بســـێنی رەحـــیمو غـــەفار
ئـــەم ئیشـــە ئیشـــی (............)
ئیشـی شـێخ رەشید کـە خزمـی خۆتـە
✯ ✯ ✯
وەرنـــە کەســـی تـــر چ حـــەدی هەیـــە
تـــەجاوز بکـــا بـــەم دەرەجەیـــە
منـــیش ئومێـــدو رجـــام وەهایـــە
بـــۆ قەساســـی مـــن مەســـڵەحەت بوایـــە
وتم کـــەرە دێـــز قســـەت مەقبولـــە
قەناعـــەت ئەکـــەم لـــە لام مەعقولـــە
ئەمن خۆش ئـەبم (سـاڵح) خـۆش نابـێ[1]
بـــەم مەســـڵەحەتە قـــەت رازی نابـــێ
گەرچـــی خزمیشـــن عـــەفویان ناکـــا
خـــوێنی کـــەرە دێـــز تـــاقیق گـــوم ناکـــا
✯ ✯ ✯
ســـاحێب تفـــەنگو دەمانچـــەو تـــیرە
ژێـــرەوژوور ئـــەکا خـــاکی (فـــەقیرە)
مـــەعلوم دیـــارە لـــە لام رۆشـــنە

[1] ساڵح شێخ ساڵح کارژاوییە کە هاورێی خۆشەویستی مەزلومو شەریکی بووە لە کەسابەتدا.

خوێنی کەرە دێز دەبێ بە فیتنە
هاتەوە گوفتار بە دادو ئامان
وتی (سەید ئەحمەد) دەسم بە داman
من قاچم شکاو حاڵم بێ فەڕە
مەڵێن کەرە دێز هەر مایەی شەڕە

☆ ☆ ☆

لە حقوقی من گەردن ئازابن
مەحفوز لە فیتنەو بەلاّی خودا بن
تۆش ئەگەر مەردی مەردی بنوێنە
(ساڵح) رازیکە دڵی مەشکێنە
ئەمن بە قسەی ئەو کەری فەقیر
چوومە لای (ساڵح) بە فیکرو تەدبیر
وتم براکەم بە (نەصی) خەبەر
هەرکەس ئیسلام بێ بەلاّی دێتە سەر

☆ ☆ ☆

ئێستاش کەرە دێز قاچی شکاوە
ئەڵبەت خوداوەند ئەوەندەی داوە
هەرچەند قاتیلی (شێخ رەشید) بووە
ئەمری خودایە ئەو سەبەب بووە
ئەبێ سابیر بین، قەناعەت بکەین
کاری خودایە کەس عاجز نەکەین
وتی: چی بڵێم قسەم نەماوە
پەتی (تەمورم) یەکجار بڕاوە

☆ ☆ ☆

ئـــەهلی (فـــەقیره) ســـیغارو کیبـــار
ئـــەمکردن بـــه پەنـــد واتـــەی رۆژگـــار
لـــه حقـــوقی خـــۆم ســـەرفی نـــەزەر بـــێ
گـــەردن ئـــازابن گـــەر هـــەزار کـــەر بـــێ
کەره دێـــز چـــونکه لـــەفزی شـــیرین بـــوو
لـــه بـــۆ دوژمنـــان مایـــەی خۆشـــبین بـــوو

☆ ☆ ☆

کـــەره دێـــزم رۆ، کـــەره دێـــزم رۆ
مـــوتیعی فـــەرمان هـــیچ نەڕێـــژم رۆ
کاســـبی فـــەقیر هـــیچ نـــەزانم رۆ
ســـابیرو شـــکور بـــێ کـــاو دانم رۆ
ئـــازاو گورجوگـــۆڵ ڕێـــی کـــاروانم رۆ
شـــێری مەیـــدانی گشـــت کـــەرانم رۆ

☆ ☆ ☆

هـــەتا تـــۆ مـــابووی هـــیچ بـــاکم نـــەبوو
غـــەمو غائیلـــەی خـــۆراکم نـــەبوو
کـــەره دێـــزم بـــوو، بـــۆ (ئـــەخزی معـــاش)
هەر کەره دێـز بـوو بـۆ کـاروانو ئـاش
ئێســـتا تـــۆ رۆییـــت باڵـــت شـــکانم
ســـەرو ژێـــرت کـــرد بـــاری ژیـــانم
دوعایـــه ئەکـــەم رەببـــی گیرابـــێ
ســـەبەبکارەکەت غـــەرقی بـــەلا بـــێ

من کە ئەزەل

مـن کـە ئـەزەل مشـتی خـاکم، چـوومە سـلکی ئینسـانەوە
مـن کـە ئینسـانم حەقیقـەت، چـیمە بەسـەر حەیوانـەوە
دڵی بەدخوو ئەوا شێت بوو لـە دەس چەرخی زەمـان ئـەمڕۆ
کـە مـام ڕێـویو چـەقەڵ چـوونە لانـەی شـێری ژیانـەوە
بـۆ لـە داخـا مـن نـەمرم، بۆچـی دڵـم لەتلـەت نـەبێ
چـۆن مریشـكو کونەپـەپوو چـوونە ریـزی ئینسـانەوە
وا لـە داخـا ڕۆحـم ڕۆیـی، بۆچـی نیگاهێکـت نـەکرد
کەسـوکارت هـەموو مـردن خـۆ بـە خـاکی ئێرانـەوە
بۆچـی جارێـك تـۆ ناپرسـی لـە ئـەحواڵی فـەقیرانت
هـەموو تووشـی وەرهـەم هـاتن چـوونە کـونجی زیندانـەوە
بۆچی فەلەك بۆتە خەڕەك کە وا دۆخی غـەم هـەر بـا ئـەدا
تـانوپۆی دڵـی زارم کەوتۆتـە نێـو مەیدانـەوە
لەگـەڵ ئـەغیاری بـەد سـیفەت دەخیلـە مەکـە لوتفـێ
کـە گـوڵزارو بـاغی ئەمـەل ئـەوەی بـە دەس نەزانـەوە
مەحسوبی تـۆ لـە هەرلایە ئەگـەر مابێ وەکـو (مـەزلوم)
پەرێشـانن هـەموو ئـەمڕۆ بـە دەس جـەوری زەمانـەوە

سەرگوزەشتەی مەزلوم

سەرگوزەشتەی خۆم نووسی لە دەفتەر
ئیدارەو خوێندن تەواو سەربەسەر
شەش ساڵ بوو عومرم چوومە مەدرەسە
لە بۆ تەعلیمی عیلمو هەندەسە
هەتا دوو سێ ساڵ سەعیم کرد بە گیان
ئەوسایە مادەم چووە گوڵستان
وەقتێ کە عەقڵم تەواو هاتە دوو
بۆ خوێندەواری ئاگرم تێچوو
لە بۆ تەعلیمی عیلمو شەریعەت
چوومە سلەیمانی پڕ سزاو مەینەت
چەندە مامەوە بێ ماڵو بێحاڵ
بێ ئێوە ناخۆش رامبوارد بە سواڵ
جومعە دەعوەتم نانە رەقی کۆن
یا ماشێنی روون بە بێ تامو رۆن
من جەژنم ئەکرد بە شۆربای شیناو
ئەمکردە بەرم یەك کەوای دڕاو
لەگەڵ ئەم حاڵە بێ فلسو موفلیس
چواردە ساڵە بووم گەییمە تەسریف
چونکە لوتفی حەق یاوەرم نەبوو
بە تەرەقی خۆم باوەڕم نەبوو
وەسوەسەی دنیا بوو بە هامڕازم
بوو بە رەفیقی ئاواتەخوازم
مائیل بووم بە دڵ بە دنیاداری
کەمێ هەوەسو هەوای دڵداری
موبتەلابوونی (مەزلوم) ئەپرسی
هەزارو سێسەد هەم چلی نووسی

خەوم دی[1]

ئەمشـــەو لـــە خـــەوما مـــودێرێکم دی
ســـاحێب ئیـــدارەو ســـوڵتەو تەجـــەللی
مـــودیر وەزیفـــەی خـــۆی تـــەواو ئـــەکرد
ئیشـــی میللـــەتی بـــە سەرچـــاو ئـــەکرد
ئـــەیکرد تەماشـــای ئیشـــی ئیســـتیهلاك
فـــەرمانی ئـــەدا سەربەســـتو بێبـــاك
ڕۆژێ دای لەزەنگ فەراشی بـانگ کـرد
هاتـــە ژوورەوە تەمـــەننای بـــۆ کـــرد
وتـــی ئـــەم غـــەوغاو هەرایـــە چـــییە
ئـــەم خەڵقـــە زۆرە ئیشـــی بـــە چـــییە؟
وتـــی: ئـــەهالین هـــەموویان هـــاتوون
بـــۆ وەرگرتنـــی شـــەکر پەیـــدا بـــوون
کوێخاکـــەی دوێنـــێ ڕۆنەکـــەی هێنـــا
هـــاتووە بـــۆ شـــەکر ئێســـتا وا لێـــرا
فـــەرمووی، پێـــی بڵـــێ بێتـــە ژوورەوە
حورمـــەتی بگـــرە هـــەر لـــە دوورەوە
ســـۆئالی لێکـــرد لـــە ڕووی موحیبـــەت
حـــاڵو ئـــەحواڵو ئیـــدارەو ســـیحەت
وتـــی: لـــە ســـایەی لـــوتفی تـــۆ چـــاکین
فەقـــەت بـــێ شـــەکر، گـــەلێ هـــیلاکین

[1] کزەڵ بۆ ئەم هۆنراوەیە لە پەراوێزدا نووسیویەتی:
هەرچیت کە بینی بە ڕاست یا بە خـەو
گشت لارو پەرچە ئێستایش وەکو نەو

شـەکری ئـەداتێ سـەری چـوار کیلـۆ
ئـەڵێی فـلان کـەس: ئەمیشـە بـۆ تـۆ
ئەگـەر ئیشـەکە ئـاوا نەبوایـە
بـە مـەرامی خـۆی شـەکرم ئەدایـە
فـەراش دووبـارە ئەچـێتەوە ژوور
دیسـان تەمـەنا ئـەکات لـە حـزوور
ئـەڵێی فـلان شـێخ قوربـان هـاتووە
دوو ربـە نـۆکی بـۆ تـۆ نـاردووە
دێتـە ژوورەوە ئەوەسـتێ سـاتێ
سـەری سـێ کیلـۆ شـەکری ئـەداتێ
کەسـێ کاغـەزی دۆسـتێکی بێنـێ
سـەری دوو کیلـۆ شـەکر ئەسـێنێ
ئـەمێنێ ئـەهلی فـەقیرو هـەژار
مسـکێنو زەلیـل، ژنـی هـەتیوبار
مـودیر عاقڵـە کـە ئـەیان بینـێ
بـە جێگـای ئومێـد کەسـیان نابینـێ
ئـەڵێ میعـادی شـەکر نـەماوە
بـە بیتاقەیـە هـەمووی نووسـراوە
ئیـتر بـە هـیچ کـەس شـەکر نـادرێ
بـڕۆن بـەیانی شـەکر ئـەدرێ
وەقتـێ سـبەینێ فـەقیرو هـەژار
ئەچـنەوە سـەری بـە چـارو ناچـار
مـودیر بیتاقـە لای خـۆی دائـەنێ
یەکـە بـە یەکـە ئیسـمیان ئـەخوێنێ
بە هەشت سەرخێزان بە سەد موشەقەت

کیلۆیــە شــەکر ئــەدا بــە رەحمــەت
ئەگــەر فــەقیرێ شــەکوای خــۆی بکــا
لێــی عــاجز ئــەبێ هــەم ریســوای ئــەکا
ئــەڵێ هــەی وەحشــی بــۆ عــەقڵت وایــە
بۆچــی کارگــەی شــەکرم لــە لایــە
حکومــەت چــی داوە هــەر ئــەوە ئــەدەم
مەعلوم حەقی کەس بە هیچ کــەس نــادەم
کەســێ گــوێی لێبــێ ئــەڵێ عادلــە
ســاحیب ویجدانــە خــەیاڵێ عاقڵــە
یــاخوا قــانونو ئیــدارەی وەهــا
خــوا نەیــدا بــە کــەس نــەبێ موبتــەلا
کە ئەم حاڵــەم دی مــەعلوم بــوو لــە لام
بێدار بووم لە خــەو بــە گــورجی هەستام
وەقتــێ ئــەڕوانم مــاڵی خۆمانــە
لــە کــوێ مــودیرەو، کامــە دیوانــە

بۆ (شێخ سەلام)ی شاعیر

ئـەرێ هـەی دڵـەی غـەمباری حـەزین
تـــەیری نـــامراد ئـــاوارەو غـــەمگین
راپـــەڕە بـــڕۆ بـــۆ لای دۆســـتانم
دۆســـتی قـــەدیمم ئـــارامی گیـــانم
رێگـــا بگـــرە بـــەر بـــڕۆ تـــۆ بـــە تـــاو
تـــۆ رووبکـــەرە قەڵاکـــەی بـــاراو

☆ ☆ ☆

ئـــازا کوڕانـــە ســـەرکەوە بـــە گیـــان
ســـەرەوژێر بـــڕۆ بـــەرەو لای (چـــنگیان)
لـــەوێ مەوەســـتە بگـــرە ملـــەو رێ
رێگـــا ئەتباتـــە مەرکـــەزی نـــۆدێ
بزانـــە نـــۆدێ جێگـــای پیرانـــە
مەرکـــەزی نـــەوەی شـــێری یەزدانـــە

☆ ☆ ☆

بکـــە زیـــارەتی مـــەردانی ئـــەوێ
ئوتـــومبێلی پێـــت بخـــەرەوە رێ
بەســـەر (هـــەرمنا) بـــڕۆ بـــە حـــزوور
هـــەتا ئەگەیتـــە ئـــاوی گوکـــە ســـوور
لەسەر ئەو چـەمە هـەر مـەگرە لەنگـەر
هـەتا لـە هـەوراز راسـت ئەچـیتە سـەر

☆ ☆ ☆

دڵــــە بزانـــە ئـــەو قـــەزا جوانـــە
جێگـــای شـــەرەفو کـــانی ویژدانـــە
جێـــی ئاسایشـــی ســـوڵتەی دەوڵەتـــە
مایـــەی فـــەرەحو ژینـــی میللەتـــە
رووکـــەرە تـــەموین دڵـــەی پـــڕ هونـــەر
لـــە بـــۆ دیـــدەنی دۆســـتو بـــرادەر
ئەگـــەر ئەتـــەوێ تـــۆ بـــی رووســـوور
(ســـەلام) بناســـە لەگـــەڵ چـــوویتە ژوور
چـــۆن موعتەبـــەری هـــەموو دیوانـــە
بـــێ ئوســـوڵ نـــەبی ســـەلام بزانـــە
عـــەرزی ئیخلاســـم تەقـــدیم کـــە دەردەم
ئـــەمجا دەســـخەرە ناودەســـی ئەدهـــەم
وەکیلـــی منبـــە ئـــەی دڵـــەی (مـــەزلۆم)
عـــەرزی ئیخلاســـم تەواوکـــە مـــەعلوم

حوزەیرانی ١٩٤٣

بەرزنجە

بەرزنجەیــــە مەرکـــەزی ئــــەولیاو قــــوتبی زەمــــان
بەرزنجەیــــە مەســـکەنی ئەســـفیاو مـــەردی جیهــــان
جێیـــەکی پـــڕ عـــیلمو ولاتێکـــی پـــڕ لــــە حـــیلم
مــەکانێکی موقــەدەس، بــۆ ئــەورادو زکــری ســوبحان
خـــاکی نـــەزەر کـــردەی تەهایـــە بـــە حەقیقـــەت
نابــێ مـــەدحی ئــەو خاکــە تــەواو، نــاکرێ بــەیان
ئاب‌و هەوای وەك بەهەشتە، ئابـاری عـەینی کەوسـەر
جێگای سیدق‌و سەداقەت، جگە لـە ئیـنس لـە جـان
جـانم فیـدای سـرووەت بـێ، ئـەی خـاکی پـڕ هونـەر
ئـەی ئیحیاکـەری نـەباتات‌و جـەمیعی گیـاو گـوڵان
لەوساوە کە (شێخەین) دەرچوون لــە دنیـا بـە وەفـات
ســـوتاوە بـــاغی ئەمــــەل تووشــــنەیە دڵ پەرێشـــان
هیممەت بکە ئەی منـەوەر بـە نـوورت جوملـە ولات
خەلاسـی بـێ بـەڵکو، دڵـی خەسـتەم لــە هیجـران
دڵی (مەزڵوم) لە کەیفی بەخششـی تـۆ وەك مـەجنون
دەتکێ لە هەوری چـاوم، ئەشـکم بـە میسـلی بـاران

قەڵای سروچك

ڕۆژێ بـۆ سـەیران بـە کـەیفو سـروود
چـوومە لای قـەڵای سروچـك مەشـهوور
وەقتـــێ ئـــەبینم قـــەڵای بێشـــومار
گشـــت خـــراپ بـــووە لەســـەرتابەخوار
تـــەواو ڕووخـــاوە دیـــوانو ســـەرا
شـــەقی بـــردووە وەك تـــاقی کیســـرا
پرســـیم ئـــەی قـــەڵا کـــۆنی وێرانـــە
کـێ تـۆی کـرد بینـا لـە ڕووی زەمانـە

☆ ☆ ☆

کـام حـاکم، نەخشـەی تـۆی دارِشـتووە
چ پاڵـــــەوانێ تـــــۆی وا کـــــردووە
وتـــی: لـــە عەســـری قـــەدیمی زەمـــان
(ســـەلیم شـــا) بـــووە، فارســـی زمـــان
منـــی بینـــا کـــرد بـــۆ ژیـــانی خـــۆی
سەنگەربووم بۆ خۆی، ڕوونـاك بـۆ ئاسـۆی
خـۆی حـوکمی ئـەکرد بێبـاك لـە دونیـا
بەیـــداخی حـــورِی لـــە بـــۆ هـــەڵکرا
گـەلێك زۆردار بـوو، سـاحێب پەهلـەوان
ســـیلاحی جـــەنگی شمشـــێرو قـــەڵخان

☆ ☆ ☆

ڕۆژێ (ســـەلیم شـــا) پرســـی لـــە ژنـــی

لــە مــن چــاپوکتــر تــۆ کــەس ئــەبینی
چــالاکتــر لـــە تـــۆم بـــە چـــاو نـــەدیوە
نـــاوی کەســـێکم بـــەلام بیســـتووە
گـــەلێ شـــەجیعە ســـاحێب جەمالـــە
خـــەیلێ خرۆمەنـــد زۆر بـــە کەمالـــە
نـــاوی مەشـــهوورە: ســـەید قەلەنـــدەر
جێگـــای بەرزنجـــە، لـــە نەســـلی حەیـــدەر

☆ ☆ ☆

بـەم قسـە خـەیلێ (سـەلیم) بـوو غـەمبار
جـــوابی ژنـــی دا لێـــی هاتـــە گوفتـــار
وتـــی: ســـبەینێ بـــە مـــەودای خەنجـــەر
ئـــەبڕم لـــە بنـــا ســـەری قەلەنـــدەر
کـــە هێنـــام ســـەری قەلەنـــدەر بـــۆ لات
جەســـارەتی مـــن مـــەعلوومی ئـــەدات
ئـــەمری کـــرد ســـوپا تـــەواو خرۆشـــا
ئەســـبابی جـــەنگی بـــە قۆشـــەن پۆشـــا

☆ ☆ ☆

وەقتـــێ قەلەنـــدەر خەبـــەری زانـــی
ســـەلیم چـــەند ســـوپاو لەشـــکری هـــانی
پۆشـــای بـــە بـــالا هـــەر وەکـــو حەیـــدەر
شمشـــێرو قـــەڵغان، پێکـــانو پێکـــەر
رووی کـــردە ســـوپاو لەشـــکری عـــەزیم
تـــا لـــە (ســـلاوگە) گەیشـــت بـــە ســـەلیم
دەســـتی دا شمشـــێر ســـەید قەلەنـــدەر
بـــە قەســـدی کوشـــتن کەوتـــە نـــاو لەشـــکر

سـەلیم پەهلـەوان دەسـتی دا کـەمان
لـە بـۆ قەلەنـدەر خـۆی کێشـا مەیـدان

☆ ☆ ☆

چـەند زەربـەی سـەختی دا لـە قەلەنـدەر
بـە زەڕبـەی سـەلیم نـەیهێنا زەرەر
دەسـتی دا خەنجـەر قەلەنـدەر بـە قـار
هـەر وەکـو عـەلی حەیـدەری کـەرار
بـە شـیپی خەنجـەر کـە هەڵمـەتی بـرد
سـەری سـەلیم شـای لـە تـەن جیـاکرد
لەشـکری سـەلیم رووی کـردە فـیرار
بـەعزێ بـۆ زەڵـێ قسـمێ بـۆ کۆسـار[1]
قـەڵای سروچـك بـە زەربـەی هونـەر
گـیرا بـە زۆریـی بـازووی قەلەنـدەر

☆ ☆ ☆

تـەواو لەشـکرو سـوپای سـەلیم شـا
هـەموو تەسـلیم بـوون، سەراسـەر گـیرا
سـەری سـەلیم شـا، قەلەنـدەر دەردەم
لـە بـۆ تەماشـا نـاردی بـۆ حـەرەم
حـەرەمی سـەری سـەلیم شـای بینـی
گـاه گـاه ئـەگریا، گـاه پێئەکـەنی
ئـەم وەسـفەی عەجـەب هاتـە بـەر نـەزەر
ماجـەرای پرسـی سـەید قەلەنـدەر
وتـی سـەلیم شـا لـە رووی حەرەمـدا

---

[1] زەڵێ: ناو دەشتاییەکە لە بەردەم بەرزەنجەدا.

دوێ فـــەخری ئـــەکرد لافـــی لێئـــەدا

☆ ☆ ☆

ئـــەیووت بـــە زۆری بـــازووی پـــڕ هونـــەر
ئـــــەبرِم ســــــەری ســــــەید قەلەنــــــدەر
فـــەخری کـــرد بۆیـــە وا کەســـری هـــانی
لافـــی عـــەکس بـــوو، ئەیـــدا زوبـــانی
لـــە پـــاش نـــەمانی حـــوکمی ســـەلیم شـــا
ســـــەراو ئـــــەیوانم سەراســـــەر رووخـــــا
ئەمـــە چـــەند قەرنـــە ئـــەمن وێرانـــەم
ســـەرکزو شـــێواو، دەســـتی زەمانـــەم
حـــاڵم ئەمەیـــە بـــۆت ئەکـــەم بـــەیان
نەشـــریکە (مـــەزڵوم) بیکـــە بـــە ئـــیعلان

نەورۆز[1]

بیستوومە کورد، جەژنی بوو ساڵان
لە حەمدی خواوە ئەمساڵ بوو بە دووان
لە نەورۆزدا بوو دەوڵەت بۆ کوردستان
فریای هەژار کەوت، وەك مەردی مەیدان
بوونە سەبەبی ژینی هەژاران
ئەی زاتی گەورەی ئەم حکومەتە
دوعا گۆییتان بۆمان فرسەتە
چونکە کۆششتان ژینی میللەتە
هەوڵو تەقەلای حوبو حورمەتە
دائیم دوعا گۆم بە دڵو بە گیان
بەراتی فەرموو دەوڵەت بە هەژار
بۆ گەدای لادێو هەژارانی شار
گەنمو جۆی زۆر دا بە فەردەو بە بار
جەژنانەی جەژنی نەورۆزی بەهار
بژی حکومەت، بمێنێ بۆمان
هیممەتی تۆیە زۆر بە ئاسانی
هەژاری دەرکرد لە چنگ گرانی
ویستی کە میللەت خۆشی ژیانی
بۆیە گەنمو جۆی زۆری بۆ هانی
پایە بڵند بێ تا ئاخر زەمان

---

[1] ئەم پارچە هەڵبەستە لە ساڵانی ١٩٤٢ – ١٩٤٣دا وتراوە کە لە کاتی جەنگی جیهانی دووهەمدا گرانییەکی گەورە بووە، لەو کاتەدا حکومەتی عێراق گەنمی بەسەر دانیشتوانی ئەو ناوچەیەدا دابەشکردووە بە سەرپەرشتی مامۆستا (زێوەر)، ئەم کارە بووە بە هەوێنی ئەم هەڵبەستە.

ئامری موشفق

ئــامری موشــفق گــەورەی میهرەبــان
پاشــازای مەشــهوور، ئــەمیری کــوردان
گەر مەدحــەت بکــەم ئیســمی کــەریمت
پشـــتی ســـەخایی حاتـــەمت شـــکان
ئیـــدارەو عـــەدلت بۆتـــە نموونـــە
لـــە رووی دنیـــادا وەك نەوشـــیرەوان
میللـــەت پـــەروەریت زۆر بێشـــومارە
چـــاوی ئیحســـانت ئـــەبینن هـــەموان
یـــەزدان داویـــەتی بـــە مـــن فەرزەنـــدێ
عومری گەییوە بـە ســێو چـوار مانگـان
بـــەختی بـــێ رزقـــە، ئیقبـــالی شـــوومە
دایکـــی بـــێ شـــێرە، تیفلـــی بەســـەزمان
بـــە چـــەند مەینـــەتو بـــە کـــوێرەوەری
پەروەردەی ئەکەین بـە شـەکرو رازیـان
ئەمـــە چـــەند رۆژە شـــەکری نـــەماوە
گریـــەو فوغـــانی ئەگاتـــە ئاسمـــان
جـــا بـــۆ ئیـــدارەی ئـــەم بێگوناهـــە
ئیلتیجـــا ئەکـــەم لـــە عەدالـــەتتان
ئـــەمر بفـــەرموون شـــەکری بـــدرێتێ
تـــاکو بێچـــارە ئـــەمرێ لـــە برســـان

ئیقتیساد

حکایەتێکی کورت و موختەسەر
بۆتان بەیانکەم بیخەنە دەفتەر
وەکو شانامە هەر شەو لە لایە
بیخوێننەوە لە لای مەلایە
باسی ئیقتیساد ئەکەم برادەر
گرتنی نەفسە نەوەکو زەرەر
داهاتی خۆمان با بخۆین چاکە
سنعاتی وەتەن دروست و پاکە
کلاشی خۆمان سەراپا پەڕۆ
بیکەرە پێت و خێرا پێی بڕۆ
کەوشی یەمەنی بۆ پیاو موناسیب
جاش کەوشێ بکڕە بۆ پیاوی کاسب
لە خوری و مەرەز، پۆشاك و بەرگت
بازاڕت گەرم با دووربێ مەرگت
دۆشاوی باسوق ئەنواعی حەڵوا
خۆشاوی شەربەت مەدە بە خورما
شەرابمان دۆشاو، (مێوژە خۆلاوە)
فڕێدە چایی و ئەسبابی قاوە
ئیقتیساد بکە هەر بخۆ سەبیل
جگەرەت نەوێ گوێ مەدە بە فیل
مەکرە شقارتە بە پارەو قڕوش
ئەستێ هەڵگرە تاوێکی بۆن خۆش
کە پنەکم خوری هی مەڕی ناوجار
نامەوێ پاڵتۆی بیلادی و بولغار
باسی ئیقتیساد گەر بکەم بەیان
قەڵەمی (مەزڵوم) بۆم نایەتە ژوان

بەرزنجە

خاکـــە پاکەکـــەی بەرزنجـــەی دڵگـــیر
بێشـــەی شـــێرانە جێـــی ئـــەولیاو پـــیر
چـــاوگەی ســـازگاری داوێنـــی چـــیا
دەرمـــانی دەردی نەخۆشـــی ئـــەدا
ســـــروەی نەســـیمی بـــەیانیانی زوو
بـــە شـــنەو خەنـــدەو شـــادی دێتـــە روو
ئـــاوی ســـازگاری چـــەشمەی خـــاوەن فـــەڕ
شـــیفای دەردانـــە لـــە لوقمـــان چـــاکتر
چ چـــاو ئەنـــدازە وەلیکـــەی نـــازدار
بـــە دێمـــن بوونـــە مێـــرگو مێرغـــوزار
عـــەماری نـــۆکو زەڕاتو جۆیـــە
چ خـــۆش نیشـــتمان بـــۆ مـــنو تۆیـــە
دەنـــگو چـــریکەی کـــەوێ کوێســـتانان
ئـــەخوێنێ وەســـفی خۆشـــی نیشـــتمان
وەختـــێ شـــوعلەی رۆژ ئەیـــدا لـــە شـــاخان
پرشـــە پرشـــی دوور ئـــەدا لـــە کـــەیوان
وەکـــو ئاوێنـــەی جـــامی جـــەم وایـــە
هـــەردەم وێنەیـــەك لـــە نـــاوی دایـــە
بـــە رەزا لەگـــەڵ خونچـــەی گوڵانـــدا
بـــە یـــەکتر شـــادن لەســـەر ملانـــدا
تێـــك ئـــاڵۆزاون گوڵاڵـــەو چـــنوور
ئەم بە کەوای ســەوز ئـەو بـە رەنگـی سـوور
نەخشـــاوی ئـــەمری زاتـــی کردگـــار
وەســـفی خۆشیشـــی دوورە لـــە گوفتـــار

هەر بمێنی

هـــەر بمێنـــێ چـــاکە نـــەمرێ، کۆنـــەحیزو باجییـــە
چـــونکە ماتـــە بـــۆ حـــاڵی خـــۆی، باعیســـی ئازادییـــە
شـــێتو شـــەیداو هیلاکـــی تـــۆزی ئـــاوی شـــەهوەتە
حـــاڵو شـــەرمی کوانـــێ، دینـــی، تـــاڵیبی گەوادییـــە
ســـەری زڵو سمتـــی پـــانو چـــاوی شـــۆڕی دیـــارە
کۆنـــەحیزی چـــۆڵو دەشـــتو پـــاڵ کـــەژو نـــاو ئاواییـــە
تـــا بمێنـــێ ســـەیرو ســـەفای نـــەرمو شـــلی ســـەر سمتەکـــەی
هەر لـە کەیفو شەوقو شادی هەر لـە عیشـوەو شـادییە
بەرقـەرار بـێ، دەبـێ چـاکە بـەر قـەراربێ، بەرقـەرار
نەرمو شل ناو دۆڵی سمتـی، گەرمـە کـوورەی حەدادییـە
تـــۆ لـەگـــەڵ حیـــزو قەحبـــەو زۆڵو حـــەرامزادەی
چـیتە کـارت کاکـە (مـەزڵوم) باعیسـی بـێ چـاوییە

من و بەگ

مــن ئــەزەل نیمــە خــوڵقی بــێ حــەیایی‌و بــێ شــەرم
بــەگ جــەنابی دوو بــەیانی سمتــی وا کەوتــە بــەرم
بێ تەحەموول، بێ قــەرار بــوو دەســتی نایــە دەســتم وتــی
مــن لــە بــۆ شــێخ‌و مــەلا بەندەیــەکی بــێ ســەرم
وتم ئەی بەگ بێ موشــەقەت پــێم نیشــاندە رێــی حــەرەم
وتــی مــاڵ‌و گشــت حــەرەم پێشکەشــت بــێ ســەرو‌ەرم!
وتم لوتفــت بــا زیــاد بــێ، کــامی لــووس‌و بــێ مــووە
وتــی یــا شــێخ خــۆت ئــەزانی لــەم حســابە بــێ بــەرم
عــەرزی مــیرم کــرد کــە سمتــی رەعنــا خانــت نازکــە
وتــــی ســــاحێب ئیختیــــاری نازەنینــــە هــــەم نــــەرم
وتم ئــەی بــەگ پــێم نیشــاندە تــۆ مــەکانی خــەڵوەتم
وتــــی بەنــــدە خــــادمێکی بــــێ نــــەواو بــــێ فــــەڕم
فەردی (مەزڵوم) فەردی رەعنا شیعری فــەردی کوردییــە
پــڕ لــە لــەغزو پــڕ موعــەمما مــن شــایەتی نــاو دەفتــەرم

★ ★ ★

کــــە دنیــــای بــــە گــــای بــــێ گــــاوان زانــــی
تێکــــــــی بشــــــــکێنێ‌و بیکــــــــا تــــــــالانی
لــــە بــــۆ ریــــش هــــات‌و هیتلــــەر نــــەیزانی
کــــــە سمێڵیشــــــی دەنێتــــــە بــــــانی

بسم اللّه

ئەی قەڵـەم تـۆ بـۆم بنووسـە بـە جـارێ نـاوی بسـم اللّه
ئـەی زوبـان تـۆ بـۆم بەیانکـە بـە دائـیم نـاوی بسـم اللّه
لـە ئیجرای نوێژو دینـە، بـۆ حیفـزی دیـن هـەر پەرژینـە
دەم بـە دەم تەرکـە زوبانـت دەخیلـە تـۆ بـە بسـم اللّه
چ کارێ موشـکیل گوشـایە، دەلیلـی چـۆڵو سـەحرایە
رەفیقـی کـاری تەنهایـە لێـت مـەعلوم بـێ بسـم اللّه یـە
چـرای شـەوی تاریکـە، دەلیلـی پـردی باریکـە
رەفیقانـت تـۆ حاڵیکـە یەکسـەر بڵـێن یـا بسـم اللّه
کـاری گـران سـەهل ئـەکا، دڵـی وێـران تـەعمیر ئـەکا
هەزاران شـەیتان زنجیر ئـەکا، تـۆ هـەر بخوێنـە بسـم اللّه
لـە ئـەجزای نوێـژو دینـە، لـە ئەسـبابی خـوا ناسـینە
بـۆ ئـایینیش ئـەو پەرژینـە، هـەموو شـادبین بـە بسـم اللّه
باعیسی ئـاوی کەوسـەرە، سەربەسـتی رۆژی مەحشـەرە
رۆژی جـەزا موعتەبـەرە، کاکـە بڵـێ تـۆ بسـم اللّه
لێت مەعلوم بێ ناوی خوایە، زیکری جوملـەی ئەنبیایـە
(ئەورادی) شا هەم گەدایە شـامو سـەحەر هـەر بسـم اللّه
دەخیلـت بم (مـەزلوم) ئامـان تـۆ بزانـە بـە رۆحو جـان
فـەرت نییـە بـە تۆزقاڵـێ ئەگـەر نـەڵێیت تـۆ بسـم اللّه

شوکرانە بۆ خوا

حەمدو سەنای زۆر لە بۆ ئەو خوایە
مەوجودە دائیم لە هەموو لایە
خالّقی ئاسمان، حەوت بە حەواوە
بە بێ کۆلّەکەو دیوار وەستاوە
سفرەی رەحمەتی داخست لە زەمین
لە بۆ مەجوسی‌و گەبرو موسلمین
لە سفرەی ئەوە بە عەدلو کەرەم
رۆژانە ئەخۆن عالەم زۆرو کەم
فەرق ناکا دۆستی لەگەلّ دوژمندا
هەرکەس بە پێی خۆی رزقی پێ ئەدا
مولحید کفرکاو رێی عیسیان بگرێ
لە رزق‌و دۆزی فلسێ نابڕێ
دۆست‌و دوژمنی هەر بە یەك دەستوور
رزقیان ئەداتێ، بەلاّم خوارو ژوور
قسمێ بە رەنج‌و هەولّ‌و تەقەلا
هەندێکیش ئەیدات لە لای (لابەلا)
قسمێ بە زۆری قۆلّ‌و هەولّی شان
قسمێ تر ئەیخوا نانی (ناوچەوان)
بە قسمێ ئەدا نگین‌و ئیقبال
ئەبێ بە (قارون) بە سەروەت‌و مال
قسمێ تا نانی رۆژێ ئەسێنێ

ڕێخۆڵــەو دڵــی بــە ڕەنــج ئەپســێنێ
تەقســیمی ئــەزەل چــۆن بــۆی داناوە
هــەر ئــەوەی هەیــە هــەتاکو مــاوە
بــە بــەعزێ ئــەدات نــانی موشــەقەت
بەعزێ ئیست‌راحەت، ســەیران‌و ســیحەت
(مــەزڵوم) پێــی نــاوێ خــۆت موبتەلاکــەی
بــۆ دونیــا خــۆت تووشــی بەلاکــەی

مردن

مـــردن لـــە داغـــت دڵ پـــڕ بـــرینم
شـــەوو رۆژ دائـــیم هـــەر لـــە گـــرینم
بـــە شـــەو خـــەیاڵت کـــە دێ بـــە ســـەرما
بڵێســـــەی ئـــاگر وا لـــــە جگـــــەرما
ئـــــەحواڵی قـــــەبر دێتـــــە بەرچـــــاوم
دەجۆشـــــێ دڵو جـــــەرگو هـــــەناوم
بڵێســـــەو گـــــڕەو گریـــــەی دەروونم
قرچـــــەی دڵەکـــــەی زارو زەبـــــوونم
ئـــاگری عیســـیان لـــــە ســـــەرتابەخوار
دەتکـــێ لـــە ئـــەعزام ســـووتانی یـــەکجار
نـــــەماوە ســـــەبرو تاقـــــەتو تـــــابم
غـــــەیری ئـــــازارو دەردو عـــــەزابم
بەو حاڵـە (مـەزڵوم) شـەو دەباتـە سـەر
بە سەد موشـەقەت جـەفاو دەردی سـەر

پاڕانەوە لە خزمەت پێغەمبەر

یـا محەمـەد مـن زەلیلـی دەسـتی شـەیتانم دەخیـل
شـەرمەزارو رووسـیاهو غـەرقی عیسـیانم دەخیـل
دڵـــڕەش و بێتاعـــەت و شـــەرمەندەیی قاپیەکـــەتم
بێکەسـم، دەربـەدەرم، حـەبس و، زینـدانم دەخیـل
غـەیری لوتفـت مـن پـەناهو پشـتیوانم خـۆ نییـە
یەك نەزەرکـە، جاربـەجارێ مـەردی مەیـدانم دەخیـل
مەزرەعەی تـەقواو تاعـەت، وشـك و بـێ ئـاوە تـەواو
ئیلتیمـاس چـارە، ئـەی هـەوری رەحمـێ دەخیـل
بێ دەلیل و کوێری ڕێگەم، بـێ قایـدو دەسـت و عەسـا
سـەرکزو دڵ حـەزینی رۆژی میـزانم دەخیـل
تـۆی (شـەفیعی مـوزنبین)و مـن زەلیلـی دەرگاکـەتم
بگـرە دەسـتم موسـتەحەقی قـەعری نـیرانم دەخیـل
رەحمی تۆیـە مـن ئومێـدم، ئـەی رەحمەتـەن للعالـەمین
منـی (مـەزڵوم) دڵ حـەزینم دەس بـە دامـانم دەخیـل

پێغەمبەر

قەڵـــەم، قوربـــانی، نـــووکی خامـــەت بم
دیســـان بـــە فیـــدای ســـەتری نامـــەت بم
بنووســـە مـــەدحی شـــای خەیرولبەشـــەر
یـــەعنی محەمـــەد شـــەفیعی مەحشـــەر
بهێنـــە تـــەحریر ســـەڵات و ســـەلام
بـــۆ خـــۆی و ئـــەهل و ئەســـحابی کـــیرام
شـــەوو رۆژ دائـــیم ســـەڵات و ســـەلام
بنووســـە نـــەعتی شـــای خەیرولئـــەنام
لەبـــەر تـــۆ کـــردم (دنیـــاو مـــا فیهـــا)
بـــەڕو بـــەحرو ئـــاو، هـــەم بـــادو هـــەوا
تـــۆم کـــرد بـــە شـــافیع رۆژی قیامـــەت
شەفاعەت بکەیت خـــۆش بـــە لـــە ئومـــەت
بـــۆ مـــوعجیزەی ئـــەو بـــەردی بـــێ گیـــان:
هێنایـــە گوفتـــار هـــەر وەکـــو ئینســـان
ئـــەو مســـتەفایە دۆســـتی خوایـــە
لەبـــەر ئـــەو دنیـــاش هاتۆتـــە کایـــە
لـــە رۆژی حســـاب، ســـاحێب گوناهـــان
ئەکـــەیت شـــەفاعەت لـــە رۆژی دیـــوان
عاســـی و خـــەتابار لـــە ئومـــەتی تـــۆ
ئەبەخشـــێ لەبـــەر خۆشەویســـتی تـــۆ
خـــودا بـــە جـــاهی شـــای بـــۆراق ســـوار
خۆشـــبە لـــە جـــەوری (مـــەزڵوم)ی هـــەژار

تەکەبوورکردن

بیســـتوومە رۆژێ شـــەیتانی مـــەبغووز
کـردی تەماشـا لــە لـەو حلمـە حفـووز
دیتـــی بــە خـــەتی قـــودرەت نووســـراوە
بـــە فرمـــانی حـــەق، ئـــیعلان کـــراوە
یـــەك مەلائیکـــەی مووقـــەڕەبی خـــوا
لـــە ئـــەمری ئـامر (بـــێ ئـــەمری ئـــەکا)
شەیتان ئەمەی دی لـە لـەوح نووسـرابوو
بـــە ئـــەمری یـــەزدان نەشـــر کرابـــوو
گەڵێ مـەغروور بـوو تەکـەبووری کـرد
تـا تـەوقی لەعنـەت بەرگـەردنی کـرد
(مەزڵوم) ئەگەر تـۆ هۆشـت بـێ لەسـەر
قەت تـفو لـەعنـەت ناکـەی لـە بەشـەر

شوکرانە بۆ خوا

حەمـدو سـەنای زۆر بـۆ خـودای بێپـاك
لا شـەریکە ئـەو، فـەردو تـەنهاو تـاك
خـاڵقی وەحشـیو مـەلو مـوورو مـار
رازقـی رزقـی زیـرۆحو گیانـدار
دروسـتکەرەکەی سـەماو سـەر زەمـین
دۆزەخو ئـەعراف، فیردەوسـی بـەرین
ئاگاهـدار لـە حـاڵ، حـاڵی بـێ حـاڵان
هـەم بێـداری شـەو، ناڵـەی زامـداران
ئـادەمو حـەوات دروسـت کـرد لـە خـاك
بـە سـورەتی جـوان بـە ئـەخلاقی پـاك
بـە لوتـفو کـەرەم بـە رووی موحیبـەت
ئـەمرت پێکـردن تـا بچـنە بەهەشـت
فـەرمووت لـە گەنـدم مـەخۆن وریـابن
نزیکـی مـەبن لێـی تـەوەللابن
شـەیتانی لـەعین تـەفرەتان نـەدات
بـە سـیحرو جـادوو ئیغفالتـان نـەکات
تەقـدیری خـۆت بـوو شـەیتانی بەدبـەخت
خۆی کرد بـە عابـد چـووە نـاو بەهەشـت
بـە مـەکرو حیلـە ئیغفـالی کـردن
کـە گەنـدمیان خـوارد بێحـاڵی کـردن
چـەندە مانـەوە بـە عسـیانەوە
تۆبـەیان ئـەکرد ئەپاڕانـەوە
بـە لوتـفو کـەرەم تـۆ عـەفووت کـردن

دیـــان ڕەوانـــەی ســـەر زەویـــت كـــردن
لـە نەسلی ئەوان چەند سـەد هـەزار كـەس
كـــردت بـــە نـــەبی، نامـــەت دانـــە دەس
بـۆ سـەر تـەوائیف یـەك بـە یـەكت نـارد
بـــۆ تـــەبلیغی دیـــن حوكمـــت پێســـپارد
تـــۆ لێـــی خـــۆش ئـــەبی ئەیخەیتـــە جینـــان
ســـیرەتی بابـــە بـــۆ فرزەنـــد جێمـــان
بـــۆ خـــۆت فەرمووتـــە تۆبـــەم قبوڵـــە
تۆبـــەی حـــەقیقی لـــە لام مەقبولـــە
مـــن گـــەلێ عاســـیو خەجاڵـــەتبارم
ڕوو زەردو مـەحجووب هـەم شـەرمەزارم
ســیوای زاتــی تــۆ هــیچ كــەس ناناســم
ڕاجعـــی خـــۆتم خـــراپ یـــان خاســـم
خودایـــە تۆبـــەم لات بـــێ قبـــوڵ
چـــونكە مـــوزنیبم (مـــەزڵوم)و مـــەلول

نەخۆشی مردن

حـــەکیمی دەردان، حـــەکیمی دەردان!
شـیفا بەخشـی کـوول دەردی بـێ دەرمـان
لـــە وەقتـی حاڵـــەت (مـــەرەزی مـــەوتا)
بگـــە بــــە هانـــام کـــەریمی یـــەکتا
پـــەناهم بـــە تـــۆ پادشـــای مـــەنان
قـــەترەیێ رەحمـــەت دەریـــای بێپایـــان
بـەڵکو خـەلاس بـین لـە هـەموو دەردان
مـەحفوزمان بکـەی لـە سـەلبی ئیمـان
دیســـان لـــە دەســـتی شـــەیتانی لـــەعین
نـــەجاتم بـــدە پادشـــای مـــوعین
بـــەڵکو دەربچـــم لـــە دونیـــای فـــانی
بـــە ئیمانـــەوە بـــۆ جاویـــدانی
هـــەم بـــە ئاســـانی دەربچـــێ رۆحـــم
تۆبـــەبێ خـــوا تۆبـــەی نەســـوحم
قـــەومانو خۆیشـــان هەریـــەك لەلایـــە
شـــینو گـــرینو هـــەر واوەیلایـــە
منـیش هـیلاکم لـــە تـاو دەردی خـۆم
لـە ئێشـی نـەزعو حـاڵی مـەرگی خـۆم
تکایـە عەشـرەت، بـۆ مـن قـەت مـەگری
هەرکەس بۆ حـاڵی مـەرگی خـۆی بگـری
هـەموو کـەس ئـەمرێ یـەقینو مـەعلوم
منـیش بــەرێوەم زەعیـــفو (مـــەزڵوم)

کفن و دفن

پادشـــای غـــەفوور، پادشـــای غـــەفوور
رەحمـــانو رەحـــیم، پادشـــای غـــەفوور
هیـــوام بـــە تۆیـــە، حـــاکمی مەحشـــەر
قەڵـــەمی عـــەفووم بـــدەی لـــە دەفتـــەر
وەقتـــێ کـــە مـــردم، گیـــانم لـــەدەس چـــوو
قـــەومو خوێشـــانم هـــەموو مـــەئیوس بـــوو
کفـــن ئـــەکرن بەقـــەدەر بـــاڵام
بـــە دڵـــی حـــەزین بـــە جـــەرگی پـــڕ زام
مـــەلا بـــانگ ئەکـــەن بـــە ئەســـرینەوە
بـــۆ ســـەر مەیتەکـــەم بـــە گرینـــەوە
لیبـــاسو بـــەرگم لا ئەبـــەن یـــەکجار
تەختەشـــۆر دێـــنن بـــە چـــارو ناچـــار
وەقتـــێ کـــە شـــۆرام (مـــن بـــە تەمامـــەت)
ئەیکـــەن بـــە بـــەرما بـــەرگی قیامـــەت
مـــەلا ئـــەخوێنێ نوێـــژ لەســـەر مـــەیتم
گشـــت بـــەرێی ئەکـــەن تـــەرمو تـــابوتم
جگـــەر بریـــانم وا بوومـــە قەقنـــەس
فریـــام بکـــەوە خـــودای فریـــاد رەس
ســـوار ئـــەبم لەســـەر پشـــتی ئەســـپیدار
چـــوارپێی ئەســـپەکەم ئینســـانی رۆحـــدار
ئەمبـــەن بـــۆ قـــەبران خـــەیلێ بـــە تـــەعجیل
لـــەوێ دامئـــەنێن سەرســـامو زەلیـــل
ئەمخەنـــە قـــەبر بـــە ئـــەڵڵا ئـــەڵڵا

ئایـــات ئـــەخوێنن لـــە کەلامولئـــەڵڵا
مـــەلا بـــانگ ئەکـــەن تـــەلقینم ئـــەکا
مـــەر خـــوای غـــەفوور ڕەحمـــم پێبکـــا
تەســـویەی قـــەبرم ئەکـــەن بـــە هـــەمووان
بـــەجێم ئـــەهێڵن قـــەومان و خوێشـــان
(مـــەزڵوم)یـــش بـــە دڵ یـــەك ڕجـــا ئـــەکا
هـــەمووتان بڵـــێن خـــوا عـــەفووی بکـــا

نۆ هەواری قەبر

کانی کۆی کەرەم، کانی کۆی کەرەم!
کەریمو غەفوور، کانی کۆی کەرەم
ئومێدم تۆبە خودایی غەففار
لەناو قەبردا بگەی بە هاوار
وەقتێ کە ئەمرین کۆچ ئەکەین لەپڕ
نۆ هەوارینو نۆماڵی قەبر
لەناو قەبردا غەریبو مەهجوور
هیچ کەس نابینین لە نزیکو دوور
خێرا بە ئەمرت یەکتای لامەکان
حازر لەسەرمان مەلەکەی رەحمان
جوابیان ئەدەین بە ئیزنی خوا
فەسیحو بەلیغ سەربەستو وریا
مەعبوودی حەقم یەزدانی تاکە
پێغەمبەری من شاهی لەولاکە
ئیمام قورئان، قیبلەم کەعبەیە
دینم ئیسلامە، ئیمانم هەیە
لێمان رازی بن ئامیرو مەئموور
جێمان جەننەت بێ هەر خۆتی غەفوور
چونکە غەریبم بێ ئەنیسو کەس
کەسی بێکەسان بە فریادم رەس
دوعام قوبوڵکە خالیقی بەشەر
لەبەر خاتری سالاری مەحشەر
دیسان بە خاتر جەمعی ئەنبیا
هەم بۆ خاتری فیرقەی ئەولیا
قوبوڵکە دوعام ئەی (بەحری علوم)
(الهي أنا عبدك المظلوم)

رۆژی خەیاڵ

رۆژی خـەیاڵ بـە دڵـمـا هـات کـەوا بیسـتە تەمـەن یـاران
بـە چـی مەشـغوڵ ببم، ئیـتـر چـی بـێ سـەبەبی گـوزەران
لە دوای گەلێ فیکـرو خـەیاڵ بـە مەئیوسـی دڵـم دەرکـرد
لەبەر چاوم نەما نەسـرەت کـە مـن ئـەمرم، ئیـتـر بـێ نـان
کـە مـن کەسـبو کـارو ئیشـم لەبـەر دەسو چـاوم نـەبوو
بـە مـەجبووری بگـرم کەسـێ کـە سـاحێب سـفرەو خـوان
فەقـەت وتم وەهـا چـاکە لەسـەر فیکـرو خـەیاڵی خـۆم
بـۆ ئـەو شەخسـە مـن بنووسـم نامەیـەکی عەنبـەر ئەفشـان
خـەیالاتی دڵـم هاتـە وجـودو مـن بـەیانم کـرد
ئەگـەر مـن تـاڵیبی دنیـام، ئـەبێ فیکـرم نـەبێ ئیمـان
ئەگـەر موحتـاجو بـێ نـانم لـە دنیـادا چـییە بـاکم
کـە ئـەم دنیـا فانییـە، وەفـای نییـە لـە بـۆ ئینسـان
شوکر (مـەزڵوم) لـە فـەزڵی خـوا خـەریکی حەمدیـە دائـیم
خەساراتی نییە بـۆ کـەس خسـوس دەرحـەق بـە موسـوڵمان

پاڕانەوە لە خزمەت پێغەمبەر

ئـەی شـافیعی رۆژی مەحشــەر، دەسـتی مـن‌و دامـانی تـۆ
روو ســیاهو پــڕ گونــاهم دێمــە حــزوور دیــوانی تــۆ
تۆ مـەحبوب‌و هـەم ئەقدەسـی، مـن ئەسـیم‌و شـەرمەزار[1]
غـەرقی بـەحری مەعسـیەتم دەخیلـی تـۆم ئامـانی تـۆ
شـیفای دەردم لــە لای تۆیـە ئـەی رەحمەتـەن للعالـەمین
خـۆت ئـەزانی‌و چارەسـازی دەردی مـن‌و دەرمـانی تـۆ
نییــە شــیفای دڵــی زارم روو ســیاهو بــێ قــەرارم
مەگەر بـۆ خـۆت بکـەی چـارم یـا پادشـای گـەیلانی تـۆ
دڵ حــەزینم هــەر وەکــو نــەی بــۆ فیرقــەت ئــەناڵێنێ
ئینتــزاری لوتفــت ئەکــەم، عاشــقی تــۆم حــەیرانی تــۆ
مــن عاشــق‌و حــەیرانی تــۆم ئــەی ســەیدی مــەولای مــن
دەرکــراوو دەربــەدەرم لەســـەر خــوان‌و ئــەیوانی تــۆ
لــە دیــوانی ئیتاعــەتا (مــەزڵوم) کــوێری بــێ گۆچــانە
رێنمــاو عەســای دەســتم لــوتفی تۆیــەو ئیحســانی تــۆ

---

[1] ئەسیم: واتە خەمبارم.

سكاڵا لە خزمەت خوادا

رەببی تۆ بۆچی منت ریسوا كرد
لە موڵك و میللەت منت جیا كرد
بۆچی بە جارێ كەسیفت كردم
لە فەیزو رەحمەت موفلیست كردم
تانەی ئەغیار كەوتووە بە بار
بە دڵی حەزین لێت ئەكەم هاوار
شیفای دەردم لای تۆ مەوجودە
لە دنیاو ئاخر هەرتۆم مەقسودە
بەحری كەرەمت بۆ نایەتە جۆش
زەرەیەك بەخشی بە منی بێهۆش
گەرچی من عاسیو خەجاڵەت بارم
روو زەردو مەحجوب زۆر شەرمەزارم
لە موڵكی تۆدام هەر لەوێ ئەمرم
بە رووی رەشەوە دیوانت ئەگرم
غەرقی عسیانم دێمە حزوورت
بۆ تاوانبارە ئیسمی غەفوورت
خوایە بە جاهی شای بوراق سوار
خۆشبە لە جورمی (مەزڵوم)ی هەژار

بۆ بەرزنجە

دیسـان ئەلسـەلام ئـەی کۆگـای گەوهـەر
جێـی ئـەولیاو شـێخ، خـەتیبی مینبـەر
مـن بـۆ حـاڵی تـۆ شـێواوە حـاڵم
بـۆ دزو جـەردە: بـۆ بـووی بـە سـێبەر
ئـادەمو پـەری، عەشـایر هـەموو
بـۆ ئیتاعـەتت بەسـتبووی کەمـەر
خاکـت گەوهـەر بـوو، غوبـارت جەوهـەر
چەندە شـەریف بـووی لای خـواو پێغەمبـەر
ئێسـتاکە بۆچـی کـزو دامـاوی
هـەروا زەلیـلو خـوارو موحەقـەر
زەمـان رووی رەشـبێ بـۆ دەورو چـەرخی
کـردی پامـاڵی ئـەولادی حەیـدەر
مـن کـە ئەسـیمو پـیسو بـەدکارم[1]
دوعـام ئەمەیـە قـەومو بـرادەر:
بـە (مـەزڵوم) بڵـێن بۆچـی شـێواوی
لـە داغـی عالـەم، چـەرخی دوون پـەروەر

---

[1] ئەسیم: خەمبار.

سکاڵا لەگەڵ پێغەمبەر

پێغەمبــەر بــە نــاو مــن ئــەولادی تــۆم
وەچــەی عــەلیمو ئەســڵ زادی تــۆم
دیســان لــە نەســلی فاتیمــەی زەهــرام
تــۆ (بــاپیرمی) بــە مــەعلومی عــام
ئــەمن هەرچــەندە ســپڵەو بــەدکارم
غــەرقی عیســیانم خەجاڵــەتبارم
عالــەم ئــەزانێ تــۆ بــاوانمی
ســەگی رووســیام تــۆ خــاوانمی
لــە دنیــا هەرکــەس هــەیبێ خاوەنــێ
نــەجاتی ئــەدا لــە گشــت تاوانــێ
لــە تــۆ زیــاتر هــیچ کەســم نییــە
کــە تــۆ کەســم بــی، کەســم بۆچــییە
تــۆش لــە لای خــودا زۆر موقەدەســی
بــۆ گوناهکــاران تــۆ فریــاد رەســی
قورئــانی کــەریم هەدیــەی بــۆ تۆیــە
ســەفەری میعــراج دەعــوەتی تۆیــە
ئەمانــە هــەموو بــە ئــەمری مــەعبود
بــۆ خــاتری تۆیــە هاتوونــە وجــود
تــۆش بــۆ خــاتری یــەکتای لامــەکان
هــەم بــۆ خــاتری ئایــاتی قورئــان
ئــەو رۆژە خــودا ئەبێتــە حــاکم

جـــەنابت قـــازی شـــەفیعو عـــالم
دەفتـــەری جـــورمم کـــە هاتـــە دیـــوان[1]
قەڵـــەمی عـــەفوو بـــدە لـــە عسـیان
زۆر خەجاڵــــەتم کـــۆڵم عســــیانە
پیشـــەی (مـــەزڵوم)یـــش وەك زاڵمانـــە

[1] جورم: گوناه.

پاڕانەوە لە خزمەت خوادا

خـــــودا بێـــــزارم لــــــە قـــــەلبی حــــــەزین
بێــــزارم لــــــە خــــۆم، ئــــەحواڵو نگــــین
لـــــە بـــــەختی شــــوومو نەحســـــم تـــــەوەللام
کــــە ئیقبــــالو تەجەلیشـــــم لـــــێم بێبـــــەرین
ئەمەنـــــــدە بـــــاری میحنـــــەت بۆتــــە بــــارم
قـــەدم عەینــــەن، بـــوو بــــە چـــۆگانی چــــەمین
لەبـــەر عسـیان، دڵـــم رەشو قـــەلبم رەشو رووم رەش
(لــــە روو رەشـــــم نانوێنـــــێ رەشو شــــین)
لەبـــــەحری قەســــــوەتا غەرقــــــە گیــــانم
نــــەجاتم زەحمەتـــــە بـــــۆ جێگــــای ئــــامین
مەزرەعــــــەی تاعـــــەتم وا وشــــکە تــــــەواو
سەراســــەر زەرد بــــووە وەك پووشــــی هـــــاوین
لـــــە دڵــــدا ئاتەشـــــێکی دەردی عیســــــیان
کڵپــــــەی ســـــەندووە، بڵێســــەی بـــــەتین
ئەمەنـــــــدە عاســــــــیو خەجاڵــــــــەتبارم
خـــــوداو پێغەمبــــــەرم لــــــە مـــــن نــــاڕازین
لــــە دنیــــا ئەمەنــــدە عاســــیو یــــەتیمم
هـــــەموو عالــــەم لـــــە مــــن تەبـــــەڕاو بــــەرین
خودایــــــە بــــــەم هـــــەموو گوناهــــەوە چـــۆن:
ئـــــەبێ بێمـــــە دیوانـــــت رۆژی دوایــــــین
مـــــنو نەفسـم چـــۆن لـــە رووی تـــۆو حـــەبیبتا
ئـــــەتوانین چـــــاوی خەجاڵــــــەت هـــــەڵبڕین
زوبـــــانم چــــۆن ئـــــەتوانێ بێتـــــە گوفتـــــار
کـــە نـــەیبوو لـــە دنیـــا زیکـــری یـــا مـــوعین
ئیلاهـــــی بـــــە جـــــاهی حەبیبەکـــەی خــــۆت
ببـــــوورە لــــە جـــورمو خـــەتای (مـــەزلوم)یـــن

کزەڵ و مەزڵوم پێکەوە ئەم چوارینەیان داناوە

کزەڵ:

به بیری خۆم وەهام نیاز بوو سکەی رەواجی دیــن لـێـدەم
کە لـێمدا بێ رەواج دەرچوو، فەلـەك وا عەکســی هێنــاوە

مەزڵوم:

لــە هــەر لایــەك هــەبێ ئیمــڕۆ ئــەدیبو عــالمو زانــا
ئەویش وەك تۆ بە مەعلومی لـە گەل هــەروا بــەجێماوە

☆ ☆ ☆

بـۆ دەفعـی ژارو ژەنگـی جگــەرە
بنێــرە بــۆ مــن دوو دارجگــەرە[1]

☆ ☆ ☆

فەرد

لـە ناو جاخێکـا وەك گـونی بـەران
کیلـۆیــەك زیــاتر نــەبوو بێگومــان[2]

---

[1] ئەم تاکە بەیتەی ناردووە بۆ (شێخ جەعفەری شێخ حسێن) کە داوای دارجگەرەی لێکردووە.
[2] شاعیر ئـەو بەیتـەی نـاردووە بـۆ مامۆسـتا (شـێخ جەعفـەری شـێخ حسێن) کـە لـە پێشـدا داوای تووتنی لێکردووە.

سوپاس

سوپاسی بەڕێزان مامۆستا (مەلا مەحموودی کزەڵ)و مامۆستا (حسەنێرگسەجاڕی) دەکەم کە هەندێ تێبینیو چەند وشەیەکیان بۆ راستکردمەوە..
سوپاس بۆ مامۆستا یاسین کە خاڵۆزای شاعیرەو دەستی باڵای هەبووە پاراستنی ئەم دیوانە بۆ جاری دووەم.

شێخ عمر سید أحمد
کوڕی مەزڵوم

لە بەرهەمە چاپکراوەکانی مامۆستا ئومێد کاکەڕەش:

١) دیوانی عارف عورفی/ ساڵی ١٩٨٥.
٢) دیوانی حیلمی/ ساڵی ١٩٨٥.
٣) دیوانی سەلام/ ساڵی ١٩٩١.
٤) دیوانی شێخ رەزای تاڵەبانی/ ساڵی ١٩٩٩.
٥) دەنگی چەند شاعیرێك، لێکۆڵینەوە/ ساڵی ٢٠٠١.
٦) دیوانی مەزلۆم/ ساڵی ٢٠٠٣.

ئەو بەرهەمانەی بەدەستەوەن بۆ چاپ:

١) هۆنراوەی سەرەکیی گلکۆی ئازیزان.
٢) جوولەکەی کۆلگێڕی شێخ سەلام.
٣) دیوانی ئیبراهیم ئەحمەد.
٤) شیعرو ئەدەبیاتی کوردی.
٥) دەنگی چەند شاعیرێك، بەرگی دووەم.

زنجیرەی چاپکراوەکانی ساڵی ٢٠٠٥ی
بەڕێوەبەرێتیی گشتیی چاپو بڵاوکردنەوە لە وەزارەتی رۆشنبیری

ز	ناوی کتێب	ناوی نووسەر / وەرگێر	بابەت	جۆری چاپ
٢٠١	بەئاشتی کردنی پەروەردە	عەبدولعەزیز عومەر	پەروەردەیی	چاپکردن
٢٠٢	پیاسەیەك بەکووچەکانی قەدەردا	ئاوێزان نوری	شیعر	چاپکردن
٢٠٣	گۆڤاری تێکست ژمارە (٥)	چاپوبڵاوکردنەوە	گۆڤار	چاپکردن
٢٠٤	دەنگی بلورینی دەق	عەبدولخالق یەعقوبی	لێکۆڵینەوە	چاپکردن
٢٠٥	رۆناك	جگەرخوێن	شیعر	چاپکردن
٢٠٦	بۆ زمان	د.عیزەدین مستەفا	زمانەوانی	چاپکردن
٢٠٧	دوورگەی بێداری	تەها ئەحمەد رەسوڵ	شانۆگەریی	چاپکردن
٢٠٨	داستانی خەبات و ماڵئاوایی	شێخ حسێنە سوورە	بیرەوەری	چاپکردن
٢٠٩	ماچی گوڵشەن و کانیاوەکانی کوردی	ئەحمەد هیرانی	ئەدەبی	چاپکردن
٢١٠	شۆڕشی ١٤ی تەمووزی ١٩٥٨	عەبدولقادر ساڵح	رامیاری	چاپکردن
٢١١	کورد لەچەند تۆمارێکی مێژوویيدا	کەیوان ئازاد ئەنوەر	مێژوویی	چاپکردن
٢١٢	فەرهەنگی کورد ناسین	مەلا عەبدولخالق شوانی	فەرهەنگ	چاپکردن
٢١٣	شیخ محمد خال مفسرا	عمر علی محمد	ماجستێرنامە	چاپکردن